

Zafere Kadar Sürekli Devrim!

marksist bakış

SAYI: 61

FİYAT 3.5 TL

MİLLİYETÇİ CEPHE: YENİDEN Mİ? | EKONOMİ, OHALİ KALDIRIR MI? | SULTANGALİYEV GERÇEĞİ

Ayakta Kalmak Yetmez,
**İLERLEMELER
GEREK!**

ilkelerimiz

Tek Yol Sürekli Devrim

İşsizlik, açlık, yoksulluk, savaşlar, doğanın tahribatı, yabancılaşma ve toplumsal çürümenin tek sorumlusu kapitalizmdir. Bu yüzden de insanlığın kurtuluşu kapitalizmin tarihin çöp tenekesine gönderilmesiyle gerçekleşecektir. Kapitalizmin alternatifi proleter devrim ve sosyalizmdir. Kapitalist sömürüye karşı harekete geçen devrimci işçi hareketi, burjuva düzenden tam kopuş olmadan kurtuluşun olamayacağını bilerek kapitalist düzeni yıkana kadar durmamalı ve gerçekleştireceği işçi ihtilalini dünyaya yaymaya çalışmalıdır. İlerici burjuvazi, ileri demokratik bir düzen, demokratik devrim, bağımsızlıkçılık vb. politikalar işçi sınıfını proleter devrim yolundan uzak tutmanın araçlarıdır.

Yurtseverlik Değil Enternasyonalizm

Küresel bir sistem olan kapitalizmden kurtulabilmek için işçi sınıfının uluslararası birliği zorunludur. İşçi sınıfını ulusal temellerde bölen ve sınıfsal ayrımları perdeleyen yurtseverlik ideolojisi burjuvazinin en büyük silahlarından birisidir. Bu nedenle Marks bütün dünyanın işçileri birleşin çağrısını yükseltmiştir. Ancak, proleterya enternasyonalizmi bir dünya partisi olarak Enternasyonal hedefine bağlanmıyorsa, dünyadaki komünist güçlerle gerçek bir birliğe hizmet etmiyorsa soyut bir ilke olarak gerçek anlamını yitirecektir.

Ezilenlerin Kürsüsüyüz

Devrimciler, insanların kimliklerinden ötürü ezilmelerine karşı çıkarlar. Ezilenlerin ezenlere karşı mücadelesi her daim meşru ve ilericidir. Kadınların ve LGBT bireylerin ezilmeleri konusunda işçi sınıfı içerisinde ileri bir bilinç yaratılması oldukça önemlidir. Ulusal sorunda temel yaklaşımımız ezilen ulusların kendi kaderini tayin hakkı ve Kürt halkının ulusal sorundaki taleplerinin desteklenmesidir. Diğer taraftan Marksistler ezilenlerin esas kurtuluşunun ancak ve ancak proleter devrimle geleceğinin de altını çizerler. Ezilenlerin mücadelesi desteklenirken Marksistlerin politik bağımsızlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır.

Bolşevizm

İşçi sınıfının kapitalizme karşı girişeceği mücadelelerin başarıya ulaşması için devrimci işçilerden oluşan bir devrimci partiye ihtiyaç vardır. Devrimci partinin liderliği olmaksızın işçi sınıfı yenilmeye mahkumdur. İşçi sınıfının önderlik krizi içerisinde olması, kapitalizmin hala ayakta olmasının temel nedenidir. Bu krizin aşılması bir inşa sürecini gerekli kılmaktadır. Bolşevik geleneğin inşası gerçekleşmeden proleter devrim ve iktidar perspektifi hoş bir hayalden öteye geçemez.

BUGÜNLERDEN GERİYE,
BİR YARINA GİDENLER KALIR
BİR DE YARINLAR İÇİN
DİRENENLER...
(ADNAN YÜCEL, YERYÜZÜ
AŞKIN YÜZÜ OLUNCAYA DEK)

İÇİNDEKİLER

GÜNCEL

- 3 Ekonomi, OHAL'i Kaldırır Mı?**
27 Diktatör Olmak İsteyenlere Naçiz Tavsiyeler!
Emre Güntekin

PERSPEKTİF

- 16 Ayakta Kalmak Yetmez, İlerlemek Gerek!**
Güneş Gümüş
21 Türkiye'de Sınıf Mücadelesi ve Bir Örnek: OSTİM
Gökçe Şentürk

ENTERNASYONAL POSTACI

- 6 Fırat Kalkanı Kapıya Dayandı**
Çağın Erdinç
13 Trump Başkanlığında ABD: Dünya Nereye?

TARİH

- 9 Sultangaliyev Gerçeği-I**
V.U. Arslan
18 Milliyetçi Cephe: Yeniden Mi?
Derya Koca
24 Sansür, Montaj ve Devrim
Engin Kara

ÇEVİRİ

- 30 Milliyetçilik ve Ekonomik Yaşam-I**
Lev Troçki

BÜROLARIMIZ

Ankara

Bayındır-2 Sok. No:45/7 Kızılay Tel: 0542 617 8140

İstanbul

Osmanağa Mah. Serasker Cad. İsmail Ekşi İşhanı No: 62 Kat: 4 Kadıköy
Tel: 0543 337 3671

Trabzon

Kunduracılar Cad. Dedeoğlu Sok. Pustular İşhanı No: 4/44 Merkez
Tel: 0532 792 7171

Marksist Bakış - Aylık Siyasi Dergi - Yıl: 12 - Sayı: 61 - Kasım 2016

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Şensöz

Yayın İdare Adresi: Öncebeci Mah. Servi Sok. 5/8 Çankaya ANKARA Tel: 05548518392

Baskı: Mattek Matbaacılık Basım Yayın Tan.Tic.San.Ltd.Şti. - Ağaç İşleri Sanayi Sit. 1354. Cadde 1362. Sokak No: 35 İvedik Yenimahalle /ANKARA Tel: (0.312) 433 23 10 Fax: (0.312) 434 03 56

Yayın Türü: Yaygın süreli, aylık

Ekonomi, OHAL'i Kaldırır mı?

Uyarı üzerine uyarı geliyor bu aralar; Türkiye böyle gidemez diye. Hem dışardan, hem de ilginçtir hükümetin içinden. Bu seslere son zamanlarda Abdullah Gül ile TÜSİAD'ın çekingen ikazları da eklendi.

Dünyanın en önemli ekonomi/politika dergilerinden Economist, son sayısında Türkiye'nin gidişatını değerlendirdiği yazılarında "Türkiye 'yaşam destek ünitesi'ne bağlı, fiş Erdoğan'ın elinde; gidişat kötü" tespitlerini çarpıcı şekilde ortaya koydu. Adil bir seçimin artık imkansız olduğu, başkanlık referandumunun bir taç giyme törenine dönüşeceği, Erdoğan'ın gözünü CHP'ye diktiği tespitleri yapılan yazılarda "İslam soslu Kazakistan modeli bir başkanlık" rejimi peşindeki Erdoğan'ın Türkiye ekonomisini istikrarsızlığa sürüklediği; bunun böyle gidemez olduğu belirtiliyor. TL'nin dolar karşısında son 30 yılın en kötü noktasına gerilediği, hükümetin bile büyüme tahminlerini azalttığı, uluslararası derecelendirme kuruluşlarından ikisinden yatırım yapılmaya uygun değil notu alındığı koşullarda Erdoğan'ın olağanüstü rejimi ekonomik olarak sürdürülemez diyor kısaca Economist yazarları.

Mehmet Şimşek ise ASKON'un (Anadolu Kaplanları İşadamları Derneği) düzenlediği "Türkiye Ekonomisi ve Güncel Gelişmeler" konulu toplantının basına kapalı oturumunda patronlara "AB'den koparsak 3. Dünya ülkesi konumuna gerileriz; yatırım darbe yer" diyerek bir an önce normalleşmenin sağlanması gerektiği yönü endişelerini dile getirdi. Şimşek, Erdoğan'la ters düşmeyi göze alarak AB'den kopmanın felaket olacağını söyleyip inşaat temelli ekonomik büyüme yerine sanayiye yönelmeyi telkin ediyor, dövizle şirketlerin borçlanmaması gerektiğini söylüyor ve de ticarete tıkanma olduğunu, likidite sıkıntısı yaşandığını belirtip bir an önce darbenin ardından gelişen olağanüstü hal ortamından çıkmak gerektiğini bir şekilde ifade ediyor. AKP

hükümeti tüketimi artırmak için kredi kartı limitini artırıp taksit sayısını yükseltirken Şimşek; taksit olayı yanlış diyerek uzun vadeli tasarruf yapılması gerektiğinden dem vuruyor. Kısacası Erdoğan ne istiyorsa onun tersini söyleyen Şimşek, tehlike çanları çalan ekonomik gidişat için uyarılarda bulunuyor.

OHAL, EKONOMİK İSTİKRARSIZLIĞI PEKİŞTİRİYOR

Erdoğan, "daha her şey kontrol altında değil, neden OHAL bitsin" diyedursun olağanüstü rejimin ekonomik göstergeleri bozduğu eleştirisi yapılıyor. Neden mi? İstikrarsız ve güvensiz siyasal ortam, ekonomik gidişatı kötü yönde etkiliyor da ondan. Türkiye'nin yaz boyunca dünya çapında referans alınan 3 derecelendirme kuruluşundan ikisinden yatırım yapılmaya uygun değil notu alması para akışını sıkıntıya sokmuştu zaten. Daha güvenli yatırım peşindeki sermayenin çıkışı bir yana, gelmeye devam edenlere de daha yüksek faizlerle borçlanılarak borç yükü artmış olacak. 14 Kasım Pazartesi günü, dünya piyasalarında tahvil faizlerinin artışının da etkisiyle Türkiye'nin hazine tahvilleri son 4 yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Korkut Boratav¹, geçtiğimiz günlerdeki bir yazısında yabancı sermaye hareketlerinin 2016'nın ilk dokuz ayındaki (Ocak-Eylül) durumunu bir önceki yılki durumu ile karşılaştırdığında %11'lik bir azalma olduğunu ifade etmişti (Ocak-Eylül 2015: 30,3 milyar dolar, Ocak-Eylül 2016: 26,9 milyar dolar).

İstikrarsız siyasi ortam, sadece uluslararası para akışını riske sokmuyor; Türkiye'li şirketleri de tehdit ediyor. Gelişen ekonomilerdeki kötü gidişat,

¹ K. Boratav, "Sermaye Hareketlerinde Karmaşa", 18 Kasım 2016, <http://ilerihaber.org/yazar/sermaye-hareketlerinde-kargasa-63253.html>

TÜRKİYE'DE 2008 KRİZİNDEN SONRA DÖVİZ GELİRİ OLMAYAN ŞİRKETLERE YURT İÇİNDEKİ BANKALARDAN **DÖVİZLE BORÇLANMA İMKANI GETİRİLMİŞ; ŞİRKETLER DE DAHA UCUZ OLAN DÖVİZ KREDİLERİNE YÖNELMİŞTİ.** ÖZEL SEKTÖRÜN YURTDIŞINDAN SAĞLADIĞI TOPLAM KREDİ BORCU 227 MİLYAR DOLARA, YANI MİLLİ GELİRİN %30'UNA ULAŞMIŞ DURUMDA. BUNUN YAKLAŞIK 73 MİLYAR DOLARLIK KISMI 1 YIL İÇİNDE ÖDENECEK. **DOLAR, BU YILIN 14 TEMMUZ'UNDA 2,89 İKEN ŞİMDİLERDE 3,4 SINIRINA DAYANMIŞ DURUMDA. YANI, ŞİRKETLERİN ZARARI ARTIYOR.**

FED'in faiz artırımı yapması yönlü beklentiler, Trump'un başkan seçilmesi gibi uluslararası gelişmeler, yerel para birimlerinin dolar karşısında değer kaybetmesini beraberinde getirmişti ama ülke içindeki gelişmeler nedeniyle bu durumu en kötü yaşayan ülkelerin başında Türkiye geliyor. 15 Temmuz darbe girişimi sonrası başlayan OHAL dönemi, siyasi belirsizlikler, HDP'li vekillerin tutuklanması, Suriye'ye yönelik askeri operasyon, Cumhuriyet yazar ve yöneticilerinin tutuklanması, AB ile artan gerilim, başkanlık tartışmaları, idam gündemi gibi Türkiye içinde artan gerilimler ile Türkiye ekonomisinin büyüme rakamları artan borçluluk gibi kötü sinyaller veren durumu, TL'nin dolar karşısında en çok değer kaybeden para birimi olmasını beraberinde getiriyor. Dolar'ın hızlı artışı bütün ekonomide fiyat artışları yaratacağı gibi Türkiye'de döviz cinsinden borçlanan şirketleri çok zora sokacak. BNP Paribas SA analistleri de son 10 yılda Çin'den sonra en çok yabancı para cinsinden borçlanan Türkiye'nin uluslararası borçlanma maliyetlere karşı en duyarlı ekonomi olduğunu söylüyorlar. Bu arada Çin ekonomisinin büyüklüğü ile Türkiye'ninkini

mukayese etmeye gerek bile yok.

Geçtiğimiz günlerde tehlikenin boyutunu gösteren bir örnek daha yaşandı. Türkiye'nin en büyük özelleştirmelerinden biri olan ve 2005 yılında satılan Türk Telekom, 2013 yılında döviz cinsinden aldığı 4,75 milyar dolarlık dış kredinin Eylül taksidi olan 290 milyon doları ödeyemedi. 2013'ten bu Eylül'e TL'nin dolar karşısındaki %40'ı bulan değer kaybı (borç alındığı dönemde 1.85 TL olan 1 dolar Eylül'de 3 TL sınırına dayanmıştı); ödenmesi gereken borç yükünü katladığından Türk Telekom hisselerini bankalara kaybetme riski altında. Türk Telekom'a borç veren konsorsiyumda Citigroup, JPMorgan, Deutsche Bank'la birlikte Türkiye'nin 2 büyük bankası Akbank ve Garanti Bankası da yer alıyor. Türk Telekom'un borcunun üçte birinden fazlası (1,6 milyar dolar) Akbank'a ait. Görüleceği gibi döviz borçlusu şirketlerin borçlarını ödeyememez hale gelişi Türkiye bankacılık sektörünü de vuracak.

Türkiye'de 2008 krizinden sonra döviz geliri olmayan şirketlere yurt içindeki bankalardan dövizle borçlanma imkanı getirilmiş; şirketler

de daha ucuz olan döviz kredilerine yönelmişti. Özel sektörün yurtdışından sağladığı toplam kredi borcu 227 milyar dolara, yani milli gelirin %30'una ulaşmış durumda. Bunun yaklaşık 73 milyar dolarlık kısmı 1 yıl içinde ödenecek. Dolar, bu yılın 14 Temmuz'unda 2,89 iken şimdilerde 3,4 sınırına dayanmış durumda. Yani, şirketlerin zararı artıyor.

Türkiye bankalarını sıkıntıya sokan bir başka gelişme de borç ödemelerinde geri dönüşlerde artan kayıplar. Gerek ekonomik büyümenin yavaşlaması, gerek dövizin pahalalanması gerekse 15 Temmuz'dan beri süren ve 1 milyona yakın kişinin hayatını alt üst eden tasfiyeler nedeniyle ödenmeyen kredi miktarları da ciddi artış göstermiş durumda. Bankalar Birliği'nin Risk Merkezi verilerine göre geri ödenmeyen kredi oranı yılın ilk dokuz ayında yüzde 25.8 arttı. Eylül 2016 itibarıyla ödenmemiş kredi borcu 59 milyar lirayı aşmış ki bu rakam Haziran 2014'ten beri ikiye katlanmış durumda. Hane halkının borç yükü 2008'de 136,5 milyon dolarken 2016'da 433 milyon dolara fırladı; yani bu ödemelerde tıkanma ekonomiyi daha çok yoracaktır.

Erdoğan, **"daha her şey kontrol altında değil, neden OHAL bitsin"** diyedursun olağanüstü rejimin ekonomik göstergeleri bozduğu eleştirisi yapılıyor. Neden mi? **İstikrarsız ve güvensiz siyasal ortam, ekonomik gidişatı kötü yönde etkiliyor** da ondan. Türkiye'nin yaz boyunca dünya çapında referans alınan 3 derecelendirme kuruluşundan ikisinden yatırım yapılmaya uygun değil notu alması para akışını sıkıntıya sokmuştu zaten. **Daha güvenli yatırım peşindeki sermayenin çıkışı bir yana gelmeye devam edenlere de daha yüksek faizlerle borçlanılarak borç yükü artmış olacak.**

²M. Sönmez, "Türkiye Ekonomisinde Sert Sonbahar", 17 Kasım 2016, <http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2016/11/turkey-economy-in-harsh-fall-season.html>

EKONOMİNİN SIRTINDA BAŞKA YÜKLER DE VAR

Ekonomik büyümenin bu yıl için öngörülen %3,2'nin altında kalarak %2,5 dolaylarında olacağı belirtiliyor. Gelecek yılın büyüme hedefi %4,4'lük büyümenin ise şimdiden yerinde yeller esiyor. 2002-2007 arasındaki %6,8'lik büyümeden %3'ün altında bir büyümeye geriledi. Bu dönemler arasında özel tüketim %7,3'ten %2,8'e kamu tüketimi %7,3'ten, %2,8'e; yatırımlar %15,2'den %3,5'e düştü. Mustafa Sönmez, Al-Monitor için kaleme aldığı son yazısında daha vahime doğru bir gidişat olduğunu belirtiyor²: "2016'nın temmuz-eylül dönemini kapsayan üçüncü çeyrekte büyüme değil tersine, yüzde 0,5'e yakın bir küçülme ya da negatif büyüme gerçekleştiği büyük bir ihtimal. Bu, 2009 ortasından bu yana ya da 27 çeyreklik ilk defa yaşandı. Ayrıca, devamında düşük temponun süreceğine ilişkin de birçok ön göstergeden söz edilebilir."

Reuters için yapılan bir söyleşi de Maliye Bakanı Naci Ağbal, "problemin farkındayız, ekonomi yavaşlıyor" diye kötü gidişatı dillendiriyor. TÜSİAD Başkanı da "Temel sıkıntı güven erozyonu. Güven olmadan ne yatırım ne harcama ne de büyüme olması mümkün. İş dünyasının kurumları bu konuda endişelerini ekonomi yönetimine iletiyorlar. İvedi olarak güvenin yeniden tesisine ihtiyaç var" diye sıkıntılarını ifade ediyor. AKP'nin, TÜSİAD'ın korkakça dile getirmek istediği OHAL serzenişlerini dert edindiği yok tabii. Onlar çözümü iç talebi artırmak için faiz oranlarını düşük tutmakta-taksit sayısını ve borçlanma limitlerini artırmakla mega projeler aracılığıyla altyapı yatırımları üzerinden kamu harcamalarını artırmakta görüyor.

Geçtiğimiz günlerde bu amaçla Varlık Fonu yasası çıkarılmış; mega projeler için ayrı bir bütçe oluşturulmuştu. Mega projelerin ekonomiyi canlandırması hedefleniyor ama bu projeler birçok riski de beraberinde getiriyor. Öncelikle bu projeler için ihtiyaç duyulan borçlanma yurtdışından devlet güvencesinde yapılıyor. Borcun herhangi bir nedenle ödenememesi durumunda Hazine bu yükün de altına girmiş oluyor. Örneğin üçüncü köprü,

Avrasya tüneli, Gebze-İzmir otoyolu için yatırım tutarı 11 milyar dolar iken 8,7 milyar dolar kredi kullanıldı. Hazine garantör olduğu için alınan riskler kamu bankalarının aktif yapısını da bozuyor.

Mega projeler kamuya başka bir yük daha getiriyor. Bu projeler için devlet tarafından verilmiş büyük talep garantileri var. Örneğin Üçüncü Köprü için günlük 135 bin araç geçişi

garantisi verilmiş. Oysa ki 2015 yılında Fatih Sultan Mehmet köprüsünden günde 110 bin araç geçmiş; yani FSM kapatılıp bütün araçlar üçüncü köprüye yönlendirilse bile devlet zarar edecek. Aynı şekilde Avrasya Tüneli'nden 70 bin aracın geçiş garantisi verilmiş durumda. Toplam işletme süresi 15 yıl olan Gebze-Orhangazi-İzmir Otoyolu Projesi için 40 milyar TL (yaklaşık 13

milyar dolar); işletme süresi 8 yıla yakın olan Kuzey Marmara Otoyolu Projesi (Üçüncü Boğaz Köprüsü dâhil) için de yaklaşık 6 milyar dolar; Üçüncü Havalimanı içinse ilk 12 yıl için toplam 6,3 milyar avruluk sadece dış hat ve transitleri kapsayan yolcu garantisi sağlandı. 25 yıl işletme hakkı tanınan sağlık kampüsleri içinse kamu hastaneleri kiracı olarak 27 milyar dolar kira ödeyecek. Bunlar bütçenin yükünü gelecek dönemde artıracak kalemler olarak bir kenarda duruyor.

DURUMUN VEHAMETİ ARTIYOR

AKP'nin ekonomik toparlanma için diğer bir

AKP'NİN EKONOMİK TOPARLANMA İÇİN DİĞER BİR UMUDU İÇ TALEP ARTIŞI DA FAİZ İNDİRİMLERİNE, KREDİ KULLANIMI TEŞVİKLERİNE RAĞMEN GERÇEKLEŞMİYOR. HEDEF OLARAK İÇ TALEP ARTIŞINI KONULUYOR AMA BU ARTIŞIN DİNAMİKLERİ ORTADA YOK. **15 TEMMUZ ÖNCESİNE AIT İŞSİZLİK VERİLERİ, RESMİ RAKAMLARA GÖRE, SON 87 AYIN ZİRVESİNE %11,3'E ÇIKMIŞ DURUMDA.**

umudu iç talep artışı da faiz indirimlerine, kredi kullanımı teşviklerine rağmen gerçekleşmiyor. Hedef olarak iç talep artışını konuluyor ama bu artışın dinamikleri ortada yok. 15 Temmuz öncesine ait işsizlik verileri, resmi rakamlara göre, son 87 ayın zirvesine %11,3'e çıkmış durumda. Önümüzdeki aylarda işsizliğin daha da artacağı kesin gibi. 15 Temmuz sonrası kamudaki tasfiyeleri ve özel sektördeki kayıym etkilerini eklediğimizde tablo daha da vahimleşecek. Ki bunun üstüne 2016 üçüncü çeyreği ve devamındaki küçülmeyi ekleyin. Ya da döviz borçları nedeniyle iflas eden, veyahut küçülmeye giden şirketlerdeki işçi çıkarmaları. Ondan sonra ekonomik kötü gidişin zincirleme etkisi daha da net görünecektir.

14 yıllık iktidarı boyunca uluslararası konjonktür hep AKP'nin lehineydi. Şimdi ise durum değişti. Yükselen ekonomileri vuran kriz, FED'in faiz artırma yönündeki eğilimi/kararları, ABD Başkanlığına Trump'un seçilmesi zaten içerde sıkıntılı olan ekonomiyi daha çok zora sokuyor. Uluslararası siyasi ve ekonomik gelişmeler nedeniyle dünya çapında yükselen ekonomilerde hissedilen etki, Türkiye ekonomisinin kırılganlığı temelinde Türkiye'de daha şiddetli oluyor. Bir de bunun üzerine AKP'nin Ohal rejimiyle, başkanlık dayatmasıyla siyasi risk ve belirsizlikleri artırması, sermaye için güven ortamını alt üst etmesi eklenince olası bir krizin koşulları daha çok ısınıyor.

FIRAT KALKANI “KAPIYA” DAYANDI!

Çağın Erdinç

Fırat Kalkanı operasyonu 4. ayında. AKP destekli cihatçılar bu 4 ayda El Bab'ın (Bab, Arapça kapı anlamına geliyor) kapısına dayandı. Bab'ın yaklaşık 2 km kuzeyindeki bekleyişlerine devam ediyorlar. Yazımızda Fırat Kalkanı'nın geldiği noktayı ve bundan sonra olabilecekleri bölgesel ve uluslararası bağlamına oturtarak değerlendirmeye çalışacağız.

2 KIRILMA ANI VAR

Operasyonda çeşitli kırılma süreçleri vardı. Bunlardan birincisi, Suriye'nin, Türkiye'ye hava sahasını kapatması oldu. Esad açıkça “girerseniz uçaklarınızı vururuz” dedi. Suriye'nin çeşitli bölgelerinde konuşlu S-300 ve S-400'ler varken; üstelik arada Rusya varken AKP “*reste rest*” diyemezdi. Bu süreçte, hava desteğinden yoksun cihatçılar çok zorlandı. Deyim yerindeyse adım atamadılar.

Bu süreçte “Fırat Kalkanı fiyaskoya mı dönüşüyor?” derken bu defa ilk gelişmenin tam tersi bir kırılma anı yaşandı. Mevlüt Çavuşoğlu çıktı kameraların karşısına. Suriye'deki muhataplardan gerekli izinlerin alındığını, Türk uçaklarının Suriye semalarında uçağını söyledi. Kim bu muhataplar? Elbette bunlardan birincisi Rusya, diğeri Esad. Daha düne kadar esip gürledikleri, tanımadıkları “Esad'den” izin aldıklarını utangaç bir dille söylediler. Bu noktadan sonra AKP destekli cihatçılar

çok hızlı bir şekilde ilerlediler. Yazıyı kaleme aldığımız sırada Bab'ın hemen kuzeyindeki bekleyiş devam ediyordu.

Buradaki 2 kırılma anını iyi irdelemek lazım. Birincisi, Rusya, Suriye hava sahasını Türkiye'ye neden kapattı? Ve ne oldu da açtı? İlk sorunun yanıtı çok açık. Rusya AKP'nin operasyonuna zaten sınırlı destek veriyordu. Çünkü Bab, Halep'in hemen kuzeyinde. Rusya, AKP destekli cihatçıların Bab'ı aldıktan sonra Halep'i zorlayacaklarının farkında. Bu yüzden, Rusya AKP'ye “*Cihatçılar Bab üzerinden Halep'teki kuşatmayı zorlama niyetindelerse, bunu aklınızdan bile geçirmeyin*” mesajını her fırsatta verdi. Hava sahasının Türkiye'ye kapanmasının birinci nedeni bu. İkincisi, Rusya, AKP destekli cihatçıların Kürtlerle savaşmasını istemiyordu. Cihatçılar güneye indikçe karşılarında “Kürt kalkanını” buldu. Çatışma kaçınılmazdı ve ciddi çatışmalar yaşandı. Rusya'nın hava sahasını kapatmasının ikinci nedeni bu. Kürtleri ABD ekseninden kendi yanına çekmeye çalışan Rusya, AKP'ye ciddi bir mesaj vermiş oldu.

Peki ama sonra ne oldu da Rusya-Esad tekrar hava sahasını Türkiye'ye açtı? İşin bu noktası karışık. Gazeteci yazar **Fehim Taştekin** 14 Kasım Pazartesi günü Halk Tv'ye konuk oldu. Bu programda Rusya'yla AKP'nin Bab konusunda anlaşmış, en azından bir süre Bab operasyonunun yapılmayabileceğini söyledi.

Fehim Taştekin'in tezinin doğruluğu önümüzdeki günlerde test edilecektir; fakat şunu net bir şekilde söylemek lazım: AKP, Bab'ın kapısına dayanmışken bu operasyonu belirsiz bir tarihe ertelemeyiz. AKP ile Rusya arasında bir anlaşma olduysa, bu anlaşmanın temelinde muhtemelen “Halep güvencesi” vardır. Yani El Bab, AKP destekli cihatçıların eline geçtiğinde, Halep'te Rusya'nın müttefiklerine yönelik bir fiilli tehdidin olmayacağına dair güvence verildikten sonra Putin ve Esad, Türk savaş uçaklarının kısmi bombardımanına göz yummuş gibi görünüyor; fakat bu bombardıman IŞİD mevzileri dışına taşarsa yasak yeniden gelebilir. Ve yasak geldiğinde AKP, destekledikleri grupların bir adım bile ilerleyemediğini gördüğü için bu konuda temkinli adımlar atmak zorunda kalacaktır. **Rusya kendisine güveniyor; AKP'nin sınırlarını biliyor.**

BAB KİM İÇİN KIRMIZI ÇİZGİ?

Suriye'de sürekli “kırmızı çizgilerden” bahsediliyor. AKP en az 10 defa bir bölgeyi kırmızı çizgi ilan etmiştir! AKP'nin çizgileri bitmez. O çizgi aşıldığı anda renk değiştirir. “Fırat'ın batısı bizim için kırmızı çizgi” dediler; o çizgiyi Kürt hareketi ve ABD bir çırpıda silip attı.

TRUMP'IN MÜSLÜMAN KARŞITI AÇIKLAMALARI BU PEK MÜSLÜMAN ÜLKENİN PEK MÜSLÜMAN BÜROKRATLARININ UMRUNDA DEĞİL. **VARSA YOKSA DOLAR; VARSA YOKSA CİHAHÇILARA YARDIM!** SUUDİLER VE KÖRFEZ ÜLKELERİ TRUMP'I SIKIŞTIRIYOR ÇÜNKÜ BİLİYORLAR Kİ ABD'NİN SURİYE POLİTİKASI DEĞİŞİRSE HER ŞEY BİTER. **KAFA KESEN PSİKOPAT CİHAHÇILAR ABD'NİN DESTEĞİ İLE AYAKTA DURUYOR.**

Şimdi de Bab için aynı şeyi söylüyorlar. Lâfi uzatmayalım. Suriye'nin kuzeyinde bir kırmızı çizgi varsa, bu çizgi mevcut süreçte Bab'dan geçiyor ve çizginin gerçek sahibi Kürt hareketi. Neden mi? Bab, AKP destekli cihatçılar tarafından alınırsa Membic-Afrin hattının can damarı kesilmiş olacak. Böylece kantonların birleşmesi ihtimali iyiden iyiye zorlaşacak.

Bab, IŞİD'in elinde olduğu sürece Kürt hareketinin Membic-Afrin hattını birleştirerek kantonları biraraya getirme ihtimali daha kolay. Zira YPG'nin başını çektiği Suriye Demokratik Güçleri'nin IŞİD'e karşı (ABD'nin onayıyla) gerçekleştirdiği operasyonlarda eli her zaman çok güçlü. Her şeyden önce IŞİD'e karşı operasyonlarda koalisyonun hava desteği işleri kolaylaştırıyor. Operasyonlarda hava desteğinin ne kadar önemli olduğunu Suriye'deki birçok cephede gördük. Eğer Bab, AKP destekli cihatçıların eline geçer ve Kürt hareketi bölgeye operasyon yapmayı düşünürse işi çok daha zor olur.

Her şeyden önce, Bab, AKP destekli cihatçıların eline geçerse, ABD Kürt hareketinin Bab'a yönelik operasyonuna onay vermeyecektir. Velev ki YPG gemileri yakıp Bab'a saldırırsa bunu hava desteğinden mahrum olarak yapmak zorunda kalır. Ayrıca AKP, Kürt hareketinin bu bölgelere saldırması durumunda yaygarayı kopartacak ve Kürt hareketinin işi iyice zorlaşacaktır. **İşte bu yüzden Bab'daki gelişmeler Kürt hareketinin Suriye'deki kaderini etkileyecek.**

Bu nedenle, Kürt hareketi tarihî bir sınav veriyor. Bu "sınav" Bab'ın kapısına kadar geldi. İçeri girerse her şey daha kötüye gidecek. Bu bir ABD tercihi. Bunu unutmamak lazım. ABD, Suriye'de Kürt hareketini avuçlarının içine almak için her yolu deniyor ve maalesef bunu başarıyor. Örneğin Bab elden gidiyorken; Rojava'da hayatî bir savaş varken ABD, YPG'nin başını çektiği SDG'yi Rakka'ya yönlendiriyor. Kürt gençler Rakka yolunda sonu belli olmayan bir savaş uğruna hayatını kaybediyor. Rakka yolunda savaşan insanların psikolojisini anlamak zor olmasa gerek. Orada olmaksızın tarihî fırsatın peşinde koşmayı, kantonların birleşmesi adına mücadele etmeyi tercih ederlerdi; ancak bu ABD'nin tercihi olmadığı için, Bab yolunda değil, Rakka yolunda çarpışıyorlar.

Rakka'nın Kürt hareketi açısından çok ciddi zaafları var. Bir defa çok büyük bir Arap nüfus var. Şehirde yaşayan yaklaşık 250.000 nüfusun çoğu Arap. SDG adına söylersek; Rakka'ya ele geçirebilirsiniz; ancak elde tutamazsınız. YPG de bunun farkında. YPG Genel Komutanı Sipan Hemo, Al Monitor'a yaptığı açıklamada "Kenti kuşatacağız; fakat sıra Rakka'ya girmeye geldiğinde bunu Rakka Askeri Meclisi yapacak" dedi. Rakka Askeri Meclisi tamamen Rakkalılardan oluşan bir tümen. Peki bunda Kürt hareketinin çıkarı ne olacak? Muhakkak ABD ile belirli pazarlıklar yapılmıştır ama şunu unutmamak lazım: **ABD'nin ipiyle kuyuya inen, o kuyunun karanlığından kolay kolay**

çıkamaz.

ABD demişken, malum ABD'de başkan da değişti. Ne olacağı meçhul. Trump "Suriye'de ne işimiz var" minvalinde atıp tutuyor. Fakat ABD'nin genel politikaları bir kişiye bağlı değildir. Trump "Suriye'den elimizi çekiyoruz" dese bile bu ha deyince olmaz. Çünkü başkanı sınırlayan fren mekanizmaları var. Uzun lâfin kısası Kürt hareketiyle ABD'nin Rakka konusundaki pazarlığı her neyse, buzdolabında unutulabilir. Kaldı ki şu an için kantonların birleşmesi dışında hangi pazarlık Kürt hareketi için daha önemli olabilir?

TRUMP'IN POLİTİKALARI FIRAT KALKANI'NI NASIL ETKİLER?

Biraz önce söylediğimiz gibi Trump Suriye'ye enerji harcamanın anlamsız olduğunu düşünüyor. Tüccar kafasıyla "o kadar şey veriyoruz; peki karşılığında ne alıyoruz?" diyor. Bu söylemler eyleme döner mi bilinmez ama adını Şam'ın Fethi Cephesi olarak değiştiren **Nusra** ve Suudiler şimdiden tutuştu. Suudiler Trump'a, ABD'nin mevcut politikasını değiştirmemesi için telkinde bulunuyorlar. Örneğin Suudilerin eski istihbarat şefi Faysal Türki, "The Arab Gulf States Institute in Washington" isimli düşünce kuruluşunda yaptığı açıklamalarda Trump'ın Suudileri desteklemek zorunda olduğunu ifade etti. Türki'ye göre Suudi Arabistan'daki ABD yatırımları ve Suudilerin BM'ye yaptığı mali yardım çok önemliymiş! Bu yüzden ABD, Suriye'deki "muhalifleri" desteklemeye devam etmeliymiş!

Görüldüğü gibi Trump'ın Müslüman karşıtı açıklamaları bu pek Müslüman ülkenin pek Müslüman bürokratlarının umrunda değil. Varsa yoksa dolar; varsa yoksa cihatçılara yardım! Suudiler ve Körfez ülkeleri Trump'ı sıkıştırıyor çünkü biliyorlar ki ABD'nin Suriye politikası değişirse her şey biter. Kafa kesen psikopat cihatçılar ABD'nin desteği ile ayakta duruyor.

Trump ise her şeye rağmen ısrarlı. 13 Kasım'da yaptığı açıklamada "Kim oldukları konusunda hiçbir fikrimiz olmadan Suriye'ye karşı muhalifleri destekliyoruz" diyerek Obama yönetiminin Suriye politikasını eleştirdi. Eğer Trump'ın gelişiyi ABD'nin politikalarında 180 derece değişim olursa her şey çok kısa zamanda Esad-İran-Rusya bloğunun lehine sonuçlanır. Ancak tekrar vurgulamakta fayda var: ABD'nin dış politikası ha deyince değişmez. Trump da diğer başkanlar gibi biraz olsun "ehlileştirilecektir."

Şimdi altbaşlıktaki soruya yanıt verelim: Trump eğer söylediklerini sahaya uygularsa AKP zora düşecektir; zira her ne kadar Esad takıntısından vazgeçmiş gibi görünseler de Tayyip'in Şam'da namaz kılma hayali bâki. ABD ipleri Rusya'nın eline bırakırsa AKP'nin Suriye'deki seçenekleri daralır. Uzun lâfin kısası AKP, Suriye özelinde Clinton'u tercih ederdi. Fakat bunları öngörmek için henüz çok erken. Trump, ne yapacağı belli olmayan bir

BİR EMEKÇİ, ÖĞRENCİ, SOKAKTAKİ HERHANGİ BİRİ HALEP SAVAŞINI SORDUĞUNDA, YARIM AĞIZ, ORTA YOLCU İFADELER KULLANMAK YERİNE NET OLMAK LAZIM. "HALEP'TE CİHAÇILAR YENİLMELİDİR!", "SURIYE'DE CİHAÇILAR KAYBETMELİDİR!" VURGUSUNU NET BİR ŞEKİLDE YAPMAK LAZIM.

manyak. Bekleyip göreceğiz.

DÜĞÜMÜ RUSYA ÇÖZECEK

Rusya'nın tutumu oldukça önemli. Zira Suriye'de AKP'nin hareket alanı, Rusya'nın izin verdiği bölgeyle sınırlı. Ayrıca Rusya, sorunu kökünden çözmek için adımlar atmaya devam ediyor. ABD'deki başkanlık seçimi sonuçlarından memnunar. Bu boşluktan faydalanıp "atı alan Üsküdar'ı geçti" sonucuna ulaşmak için 15 Kasım'da çok önemli operasyonlara başladılar. Doğu Halep'i uzun süredir vurmuyorlardı. 15 Kasım'da ciddi hava saldırıları oldu. **Amiral Kuznetsov** gemisi Akdeniz'den ilk defa operasyonlara katıldı. Gemiden havalanan uçaklar İdlib ve Humus'taki cihatçıları vurdular. Halep'in doğusu kısa sürede temizlenirse, cihatçılar için alan iyice daralacak. Zira Suriye iç savaşının kaderi, Halep'in doğusuna sıkışmış durumda.

"BAŞKANIN" FETİH SEFERLERİ

Tayyip'in başkanlık kurguları Irak ve Suriye'den bağımsız değil. Dışarıdaki "fetih

KÜRT HAREKETİ TARİHİ BİR SINAV VERİYOR. BU “SINAV” BAB’IN KAPISINA KADAR GELDİ. İÇERİ GİRERSE HER ŞEY DAHA KÖTÜYE GİDECEK. BU BİR ABD TERCİHİ. BUNU UNUTMAMAK LAZIM. ABD, SURİYE’DE KÜRT HAREKETİNİ AVUÇLARININ İÇİNE ALMAK İÇİN HER YOLU DENİYOR VE MAALESEF BUNU BAŞARIYOR. ÖRNEĞİN BAB ELDEN GİDİYORKEN; ROJAVA’DA HAYATİ BİR SAVAŞ VARKEN ABD, YPG’NİN BAŞINI ÇEKTİĞİ SDG’Yİ RAKKA’YA YÖNLENDİRİYOR. **KÜRT GENÇLER RAKKA YOLUNDA SONU BELLİ OLMAYAN BİR SAVAŞ UĞRUNA HAYATINI KAYBEDİYOR.** RAKKA YOLUNDA SAVAŞAN İNSANLARIN PSİKOLOJİSİNİ ANLAMAK ZOR OLMASA GEREK. ORADA OLMAKTANSA **TARİHİ FIRSATIN PEŞİNDE KOŞMAYI, KANTONLARIN BİRLEŞMESİ ADINA MÜCADELE ETMEYİ TERCİH EDERLERDİ; ANCAK BU ABD’NİN TERCİHİ OLMADIĞI İÇİN, BAB YOLUNDA DEĞİL, RAKKA YOLUNDA ÇARPIŞIYORLAR.**

şölenlerini” içeride politika aracı olarak kullanıyor. Başkanlıktan geçen yolun Suriye’ye ve Irak’a da uğradığının farkında. “İçeride tek elden güçlü yönetim olsun ki, dışarıdaki fetihler kolaylaşsın” algısını işliyor Ancak dışarıdaki

“fetihler” hiç de istediği gibi gitmiyor. Şimdilik Fırat Kalkanı’nda işler yolunda görünüyor; ancak Irak’ta kelimenin tam anlamıyla dayak yediler. Musul operasyonuna dahil olacağız diye bas bas bağırdılar; şimdi Musul operasyonunu paşa paşa izliyorlar. Sahi A, B ve C planları vardı. Ne oldu onlar?

Her şeye rağmen AKP başarısızlıktan “başarı öyküsü” çıkartmaya çalışıyor. Tayyip, gerçekliği olmayan “Kasımpaşalı” çıkışlarıyla esiyor, gürlüyor. Sonunda yenilse de bunlardan bir iç politika malzemesi çıkartıyor. Öyle bir üslup kullanıyor ki... Örneğin Irak başbakanı Abadi’ye “Benim kalitemde değilsin, sus” diyor. AB parlamentosu başkanına “Senin her tarafın yaptırım olsa ne olur?” çıkışını yapıyor. Dış politikadan gelen pasları, içeride boş kaleye yuvarlıyor.

SONUÇ

Bu yüzden politikamız net olmalı. Bizim devrimci Marksistler olarak görevimiz, AKP’nin Suriye macerasında başarısız olmasını istemek olmalıdır. İfadelerimiz net olmalı. Örneğin kendilerine sosyalist diyen bazıları yeni yeni idrak etse de Suriye’de cihatçıların kaybetmesine odaklı söylem ve politikaları canlı tutmamız gerekir. Bir emekçi,

öğrenci, sokaktaki herhangi biri Halep savaşını sorduğunda, yarım ağız, orta yolcu ifadeler kullanmak yerine net olmak lazım. “Halep’te cihatçılar yenilmelidir!”, “Suriye’de cihatçılar kaybetmelidir!” vurgusunu net bir şekilde yapmak lazım. Zira Suriye’de devrim falan yok. Mezhep savaşlarını kışkırtan emperyalizmin ve alt emperyalistlerin (örneğin Türkiye) çıkar savaşı var. Bu işin içinde petrol var; Körfez ülkelerinin yatırımı var; bölgesel aktörlerin mezhepsel takıntıları var...

Hâl böyleyken Suriye ve Irak’taki süreçleri Mısır ve Tunus’taki süreçlerle aynı yere koyup Suriye’yi değerlendirmeye çalışanlar yanlış düşer. Tunus’ta Muhammed Buazizi kendisini neden yaktı? “Ben Sünni’yim Alevi’leri istemiyorum” mesajını vermek için mi bedenini ateşe verdi? Hayır! O ateş, sınıfsal bir mesaj içeriyordu. Yoksulluğa öfke duyduğu için bedenini ateşe verdi. Aynı zamanda çok önemli dersler verdi. O yanan ateş Tunus’ta; Sünni’sini, Şii’sini, Hristiyanı’nı biraraya getirdi. Hiçbir zaman değişmeyen kaideyi hep akılda tutmak lazım: Sınıf savaşı ve enternasyonalizm birleştirir; sınıflar arası barış ise mezhepsel, dinsel, etnik düşmanlığı ve kanlı boğazlaşmaları körükler.

SULTANGALİYEV İKİNCİ EŞİ FATİMA İRZİNA VE KIRIMLI YOLDAŞI İSMAIL FİRDEVİS İLE BİRLİKTE

SULTANGALİYEV GERÇEĞİ-I

V. U. Arslan

“Ülküsü uğrunda hayatını kaybetti ve idam edildiği tarihe kadar da hiçbir zaman Turancı/Marksist görüşlerinden ayrılmadı. O, Türklüğün ölmez bir şahsiyeti olarak ta ebediyete kadar kalacaktır”¹

Bir insan ölene kadar hem Turancı, hem Marksist nasıl olabilir? Bu, Sultangaliyev’in tutarsız bir insan olması ile alakalı değildir. Bu, Sovyetler’in yarattığı heyecan, azim, bedel, elle dokunacak kadar yakın hale gelen hayaller ve ızdırap veren hayal kırıklıkları içerisinde iç burkan acı dolu bir öyküdür. Ezilen ulus Marksistlerinin payına düşen Sovyetler’de yakılmış bir türküdür Galiyev’in söylediği.

MİLLİYETÇİLİK – SOSYALİZM

“19.yy’da dünya medeniyet tarihine en çok etki eden fikir, milliyet fikridir. Milliyet fikrine, bu büyük kuvvete hiçbir şey galip gelemedi. Yüzbinlerle muntazam ordular, bu fikir karşısında yenildi.

Bugün milliyet fikrini yenebilecek kuvvet; şiddet, zulüm, top, tüfek değildir. Belki, milliyet fikrinin ana ve babası olan hürriyet ve eşitlik fikirleri onu yenebilir”²

Milliyetçiliği, enternasyonalist sosyalizmin yenebileceğini öngören çarpıcı bir iddia. Türkçülüğün kurucu isimlerinden **Yusuf Akçura**, 1905 Devrimi’nin hemen ertesinde, Ekim Devrimi’nden 10 yıl önce, 1907’de, hayatın ileride haklı çıkaracağı bu iddiayı ortaya attığı sıralarda, ileride bu iddianın ete kemiğe bürünmüş hali olacak genç bir adam, Akçura’nın da doğduğu Tatar topraklarında milli bir damardan sola doğru kayıyordu. Bu adam Mirsaid Sultangaliyev’den başkası değildi. Sosyalizmin bayrağı geriye düştüğünde milliyetçilik yeniden yükselecek ve Galiyev kendisini içinden çıkılmaz çelişkilerin içinde bulacaktır.

Sultangaliyev’i, dönemin siyasi atmosferini ve tartışmaları anlamak için meseleyi Çarlık’tan başlatmak gerekir.

GALİYEV, STALİN, EISENSTEİN, NEVSKY, KORKUNÇ İVAN...

Sovyetler’de harcanan, doğranan, boyunduruk altına alınan o kadar çok devrimci ve o kadar devrimci icraat vardır ki... Sanat da doğal olarak

bunların başında gelir ve Galiyev meselesini anlatmaya pekala sanattan da başlanabilir.

Sinema sanatında çığır açan Sovyet yönetmeni **Sergey Eisenstein**, 1930’lara gelindiğinde Nevski gibi 12. yüzyıl Rus tarihinin milli kahramanlarını filme çekmek zorundadır. Sene 1243’te **Aleksandr Nevsky**, büyük kahramanlık göstermiş ve işgalci İsveçli Töton şövalyelerini yenilgiye uğratmıştır. Bu zaferde Galiyev’in ataları olan Tatar-Moğol desteğinin de payı büyüktür. Eisenstein, bu işbirliğini filmde çekmesine çekmiştir, ama **Stalin**’in siyasi polisi buna izin verecek değildir. Bu sahneler toptan kesilip filmde çıkartılır. Ardından sıra başka bir Rus büyüğü **Korkunç İvan**’ı çekmeye gelince ortaya eleştirel bir film çıkar. Eisenstein, Korkunç İvan’ı biraz “korkunç” çizmiştir. Stalin’in sinirli emirleriyle önce filmin epey bir bölümü yeniden çekilir, sonraki bölümü ise hepten yasaklanır.

Galiyev, Stalin, Eisenstein, Nevsky, Korkunç İvan... Stalin’in eleştirel bir gözle resmedilmesine katlanamadığı Korkunç İvan, Tatar Hanlıkları’nı yıkıp Müslüman-Türki halkları boyunduruk altına alan kişidir. Tarihin bir çeşit tekrürü olacak şekilde Galiyev de Stalin’in ölüm kusan cellatlarınca katledilecektir.

HALKLAR HAPİSHANESİ ÇARLIK

Çar ünvanını ilk kullanan Korkunç İvan, Tatarlarla uzun yıllardır süren savaşlara son vererek önce **Kazan Hanlığını** (1552), ardından Astrahan

¹ Galiyev’i milliyetçi bir dava adamı diye resmedenlerde bu tür yüceltmelere sıkça rastlamak mümkün. Ama burada Marksist Galiyev de vurgulanıyor.

² Yusuf Akçura, 3 Haziran Vaka-yı Müessifesi, 1907, Orenburg (akt.Halit Kakinç, Sultangaliyev, İmge, 2011)

MOLLANUR VAHİDOV 1 AĞUSTOS 1918'DE KIZIL ORDU MÜSLÜMAN ASKERİ HEYETİ ÜYELERİ ARASINDA.

(EN ÖN SIRA ORTADA OTURAN M. VAHİDOV)

M. Vahidov'un "bir azılı Müsavatçı eksik olmuşsa, ne olmuş yani" çıkışı, milliyetçilerle yapılan bu kıyasıya çatışmayı ifade eder. Nitekim Vahidov'un kendisi ve birçok Müslüman komünist azınlık milliyetçileri, yerel elitler, işbirliği yaptıkları Çarlık monarşisi yanlıları ve yabancı ordular elinde can verecektir.

Yani burada durup bir not etmek gerekir. Bugün çeşitli Türkçü milliyetçi kesimler Galiyev'i milliyetçi bir önder olarak gösterse de 1917'nin ertesinde başlayan olaylarda **bir çeşit Tatar Hanlığı'nın oluşmasını engelleyen ve farklı farklı milliyetçi oluşumları ezen Galiyev'den başkası değildir.**

Hanlığı'nı (1556) yıkarak Hazar kuzeyi, İdil-Volga diyarlarını ele geçirmiştir. Yüzyılın sonunda **Sibir Hanlığı'nın** da yıkılmasıyla (1598) Rus sömürgeciliğinin önünde Büyük Okyanus'a kadar bir engel kalmamıştır. Benzer tarihlerde Avrupalıların Amerika, Afrika, Avustralya ve Güney Asya'da yaptıklarının bir benzerini Rus fatihleri, Kuzey ve Orta Asya boyunca yapacaktır. Başta değerli kürk ticareti olmak üzere bu uçsuz bucaksız coğrafyanın zenginlikleri Çarlık kontrolüne geçmiştir.

Kırım Hanlığı'nın 1774'te ortadan kaldırıldığını, Kafkasya ve Orta Asya'nın da uzun ve kanlı savaşlardan sonra 19.yy boyunca ele geçirildiğini ekleyelim. Çarlık Rusya'sı doğu ve güneye yayıldığı gibi batıda da ilerleyerek **Polonya'nın** başkenti Varşova'ya kadar ilerledi, bir yandan da Balkanlar'dan aşağıya doğru sarkmaya devam etti. Neticede Çarlık bir halklar hapisanesine dönüştü. Toplam nüfusun %57'si Rus olmayan halklardan oluşuyordu.

MİLLİYETÇİ FİKİRLER GELİŞİYOR

İmparatorlukları çözen ulusçu fikirler Çarlığa ulaştığında ilk organize olanlar modern fikirlerle en yakın ve bu fikirlerin taşıyıcısı olacak toplumsal güçlere sahip Polonyalılar, Finliler, Yahudiler, Ukrayna ve Baltık halkları olmuştur. Doğudaki Müslümanların ulusal hareketleri ise

daha geç devreye girecekti. Çarlık Rusyasında Müslümanların büyük çoğunluğu Türki halklardan oluştuğu için Türk milliyetçiliği, çoğu kez bütün Müslümanları kapsayacak şekilde ele alınıyordu. Çok farklı alt etnik gruplara ayrılan Türklüğün Çarlık'ta en çok öne çıkan grupları Kazan Tatarları, Kırım Tatarları, Azeriler ve Türkistan olarak da adlandırılan Orta Asya halkları idi. Bunlar içerisinde Kazan Tatarları, Rusya içerisinde Çarlık yıkılana dek en kalabalık ve nüfus sahibi azınlıklardan birisi haline gelmiştir. Tataristan ekonomik olarak gelişmiş, gelişkin bir Tatar burjuva sınıfını içerisinden çıkarmış bir sosyo-kültürel merkez haline gelirken, Çarlık içerisinde Türk dilini konuşanların ve bütün Müslümanların kaderi de Rus-Tatar ilişkilerine göre şekillenmiştir.

Rusya'da devrimci ve diğer radikal fikirlerin halk arasında büyük ivme kazanması ezilen uluslardaki milliyetçi fikirlerin de yaygınlaşmasına yol açtı. Bunun bir neticesi olarak Türk milliyetçiliği, Osmanlı'da değil Türklerin ezilen halk konumunda bulunduğu Rusya'da gelişmiş ve öncülerini buradan çıkarmıştır. 1905 Devrimi'nin yarattığı özgürlük ortamında **Bütün Rusya Müslümanları Birliği**, 1907'ye kadar 3 tane kongre düzenlemiştir. Bu kongrelerde öne çıkan isimler **İsmail Hakkı Gaspıralı** (Kırım) ve Yusuf Akçura'dır (Kazan). **Hüseyinzade Ali** de Azerbaycan'da o dönemdeki Türk milliyetçiliğinin öncü ismidir. O dönemki Bütün Rusya Müslümanlar Kongreleri'nde dil birliği üzerinden Pan-Türkist görüşler öne çıkmış, Turancı hayaller gelişmiş ve Osmanlı ile ilişkiler gündeme gelmiştir.

İŞÇİ HAREKETİ VE MARKSİZMİN GÜCÜ MİLLİYETÇİLERİ SOLA ÇEKİYOR

İçlerinde küçük bir kısım aristokratik unsur bulunsun da, özellikle Kazan'daki Tatar burjuvazisi ciddi bir sermaye büyüklüğüne ulaşmış olsa da Müslüman halklar arasında büyük çoğunluğu köylü olan fakir ve gariban bir kesimdir. Rusya'da sömürüye başkaldıran işçi hareketinin gücü ve işçi hareketinin liderleri

olan Marksistlerin güçlü enternasyonalist damarı, Müslüman aydınları da sola kaydıracak ve bu dinamik kesim; milliyetçiler, sol milliyetçiler ve komünistler olarak ayrışacaktır. Enternasyonalist kızıl sancağın eşitlikçi damarı, Müslümanlar içerisindeki genç ve yoksul kökenli olanları kendisine çekecek, bu kesimler için milli davanın yerini komünist dava alacaktır.

Öyle ki dönemin devrimci atmosferinde Türk milliyetçiliğinin kurucularının açıktan sol bir retorik tuttuğunu görüyoruz. **Üç Tarzı Siyaset** adlı eseri ile Türkçülüğü ilk defa sistematize eden Yusuf Akçura örneği kendisini şu şekilde ifade edecektir: **"..Türkçülük cereyanının iki kola ayrıldığını ifade etmek istiyorum. Birisine emperyalist, diğerine demokratik Türkçülük diyebiliriz. Demokratik Türkçülük milliyet esasını her millet için bir hak olarak telakki ediyor ve Türkler için talep ettiği bu hakkı, diğer milletlere de aynı derecede bir hak olarak tanıyor. Demokratik milliyetçilik, gasb edilmek istenilen hakkı müdafaya çalışır. Emperyalist milliyetçilik ise taarruzidir. Türklerin taarruzi milliyetçiliği hatadır."**³ Akçura, 1910'da yayınlanan bir makalesinde Osmanlı aydınlarına Marksizme karşı kayıtsızlıklarından ötürü veryansın etmektedir.

Hüseyinzade Ali de 1906'da çıkardıkları Yeni Hayat Gazetesi'nde "Sol'a, Sol'a, Sol Tarafa" başlıklı yazısında şunları ifade eder: **"Sol'a! Çünkü, bu defa uçurum, girdap sağ taraftadır. Haşa- muhafazakar beylerin, köhne fikirli ya da fikirsiz ağaların, dünyaperest sermayedarların, ahiretperest ve sermayeperest mollaların, keşişlerin, küçük akıllı-büyük hileli, mürüvvetsiz, insafsız, münafık, fitneci bürokratların, bilumum esaret ve istibdat kullarının sürükledikleri sağ taraftan!.. Feraset, zeka, akıl, us, ilim, tedbir, insaf, mürüvvet, necat, selamet hep sol taraftadır. Özgürlük soldan tevellüd ediyor. Binaenaleyh sol'a, sol'a, sol tarafa!"**⁴

Dönemin Çarlık Rusyası'ndaki esen güçlü rüzgarlar milliyetçi Türk aydınlarını sola kaydırıldığı gibi, bu kesim Müslüman toplumların laikleşmesi taraftarıdır ve bu yüzden Çarlık dışında geleneksel Mollalar ve diğer dini elitlerle de çatışma halindedir. Çarlık'ta Müslümanların gariban ve içler acısı halinden Rus yayılmacılığının yanısıra hiçbir bilimsel yanı olmayan geleneksel medrese ve mahalle mektebi tarzındaki Müslüman okullarını sorumlu tutan İsmail Hakkı Gaspıralı gibi aydınlar, 1800'lerin sonu ve 1900'lerin başında modern tipte Müslüman okullarını yaygınlaştırmak için büyük çaba göstermişlerdir. Kendilerine yenilikçi anlamında **Cedidci** denen bu kesim, milliyetçiliğin taşıyıcısı olmuştur. Diğer taraftan yükselen işçi hareketi ile 1905 ve 1917 Devrimleri, Müslüman Türk aydınlarını

³ François Georgeon, Türk Milliyetçiliğinin Kökenleri: Yusuf Akçura (1876-1935), İstanbul, Tarih Yurt Vakfı Yayınları, 1996, s. 173.

⁴ Ali Bey Hüseyinzade, Sola Sola Sol Tarafa, Yeni Hayat Gazetesi, Bakü (akt. Halit Kakıncı, Sultangaliyev, İmge, 2011)

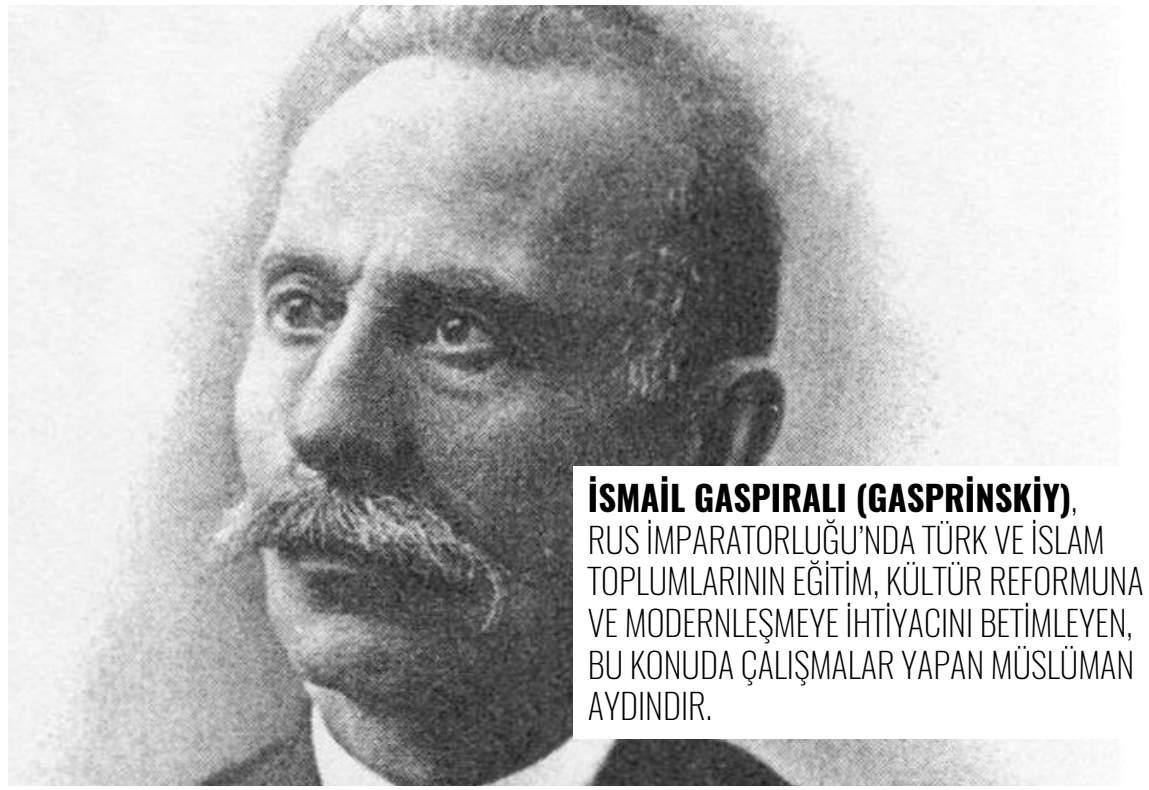
sola kaydırmış ve birçoklarını cedidcilikten kopararak sosyalizme sürüklemiştir.

MİRSAİD SULTANGALİYEV

Galiyev, fakir bir aileden gelir. Öğretmen çocuğu olması kendisine çok fayda sağlasa da sert mizaçlı babası 12 çocuğunu geçindirmek için bir hayli zorluk çekmektedir ve mesleği gereği il il gezerken hayatta kalmak için bir çok yan iş yapmak zorundadır. Babası, Tatar soylusu anne tarafı akrabaları tarafından hor görülmenin acısını yaşarken daha ergenlikte benzer sınıfsal öfke Mirsaid Sultangaliyev'i de kavurmaktadır. Ailesinin parası olmadığından ve devlet bursunu da kazanamadığından Rusya'da bilimsel eğitim veren okullar yerine Müslüman cemaatin çocuklarının gittiği mahalle mektebine gitmek zorunda kalır ve bu da ergenlikte Galiyev'in canını bir hayli acıtacak başka bir sınıfsal konu olur. Babasının desteğinin yanında esas olarak kendi kendisini yetiştirir. Rusça'ya hakim olması ve Rus edebiyatını su gibi içmesiyle Öğretmen Okulu'ndan itibaren başta **Puşkin** ve **Tolstoy** olmak üzere bazı temel eserleri Tatarcaya tercüme edecek ve daha lise sıralarında bu işten para kazanacaktır.

1913 yılında daha sonraları devrimci kadın hareketinin liderinden birisi olacak olan Tatar Rauza Çanışeva ile evlenir. Tutkuyla bağlı olduğu Rauza'dan bir çocuğu olur, ama Rauza kendisini bir başkasıyla aldatmaktadır: *"1917 Haziran sonlarıydı.. Beni aldattığını öğrendim. Ayrılmaya karar verdim. Kalbim kırılmıştı, o benim ilk aşkımdı, çocuğumuz vardı. Başışladım.. Yeniden biraraya geldik. Bundan böyle gerçek bir beraberlik miydi bu? Elbette hayır. Boşamadım, boşarsam daha da düşecekti. Ama tam bir yıl ızdırap çektim, sonra o kişinin kim olduğunu öğrendim ve uzun uzun düşünüp öldürmeye karar verdim, çünkü ben yaşamak istiyordum. Ruhun katledilmiş durumdaydım. İçimdeki ses, 'Eğer bunu yapmazsan adam değil, kirli bir bez parçasısın' diyordu.."*⁵

Müslüman Türk toplumsal dokusunda yoğun olarak bulunan ataerkil düşünce biçimini üzerinden atamadığı belli olan Sultangaliyev, bu cinayeti işler ve ancak bundan sonra karısından boşanır. Yıl 1918'dir ve kendisini bu cinayetten kurtaran Galiyev'i Bolşevizm'e kazanan kızıl safların Tataristan'daki öncüsü ve Beyaz Ordu'nun Kazan kuşatmasında kurşuna dizilen iç savaş kahramanı **Mollanur Vahidov**'dan başkası değildir: "Gittim teslim oldum. Müslüman komünistlerin arasında katiller saklanıyor denmesini istemiyordum. Mahkemeye çıkmayı arzu ettim. **Müslüman İşleri Komiseri Mollanur Vahidov** olanca direnmemeye rağmen bu işin kapatılması için ısrar etti... 'Ne olmuş yani, azılı bir müsavatçı (burjuva miliyetçi; Türki hareketin mensupları kastediliyor) eksildiyse' dedi kaşlarını çatarak..."⁶ İç savaş tüm şiddetiyle başlamıştır ve M.Vahidov, son derece kritik

İSMAİL GASPIRALI (GASPRİNSKİY), RUS İMPARATORLUĞU'NDA TÜRK VE İSLAM TOPLUMLARININ EĞİTİM, KÜLTÜR REFORMUNA VE MODERNLEŞMEYE İHTİYACINI BETİMLEYEN, BU KONUDA ÇALIŞMALAR YAPAN MÜSLÜMAN AYDINDIR.

roller üstlenen Sultangaliyev'in bu şekilde harcanmasını göze alamaz ve cinayet örtbas edilir. Bir yıl sonra Vahidov, Kazan direnişinde katledildiğinde yerini alacak kişi Sultangaliyev'den başkası olmayacaktır.

ULUSAL BÖLGELERDE İÇ SAVAŞ

Ekim Devrimi'nden sonra Ukrayna, Kafkaslar, İdil-Ural Boyları ve Orta Asya'da yerel halk içerisinde büyük mücadeleler olur. Bir tarafta kendi ulusal projeleri için ayrılma yanlısı olan burjuva milliyetçi "devletler" ortaya çıkar. Bunlara karşı çıkıp bunları alt eden de M.Sultangaliyev (Kazan), N.Nerimanov (Azeri), M.Vahidov (Kazan), Frunze (Türkistan), **Borotba Örgütü** (Ukrayna), Murtazin (Başkurt), I.K.Firdevs (Kırım) gibi yerel Bolşevik unsurlardır. Sultangaliyev'in de işaret ettiği gibi yerel halkı Sovyet ihtilaline kazanan, halkı örgütleyen, işçi ve köylüleri Kızıl Ordu'da silahlandıran az sayıdaki Bolşevik kadro çok büyük tarihsel bir görev üstlenmiştir.

M.Vahidov'un *"bir azılı Müsavatçı eksik olmuşsa, ne olmuş yani"* çıkışı, milliyetçilerle yapılan bu kıyasıya çatışmayı ifade eder. Nitekim Vahidov'un kendisi ve birçok Müslüman komünist azınlık milliyetçileri, yerel elitler, işbirliği yaptıkları Çarlık monarşisi yanlıları ve yabancı ordular elinde can verecektir. Kıyasıya bir savaştır bu. Sovyet iktidarı ve bunun yegane direği olan Bolşeviklere karşı; Çarlık yanlıları, milliyetçi ulusal hareketler, geleneksel Müslüman ve Hristiyan bağnaz dini elit ve önderler, burjuvalar, yabancı ordular, sağ ve ardından sol Narodnikler (SR'ler-Sosyal Devrimciler) ile sayıca az olan Menşevikler...

Galiyev Tataristan'da 1917'deki durumu şu

Rusya'da devrimci ve diğer radikal fikirlerin halk arasında büyük ivme kazanması ezilen uluslardaki milliyetçi fikirlerin de yaygınlaşmasına yol açtı. Bunun bir neticesi olarak Türk milliyetçiliği, Osmanlı'da değil Türklerin ezilen halk konumunda bulunduğu Rusya'da gelişmiş ve öncülerini buradan çıkarmıştır.

Rusya'da sömürüye başkaldıran işçi hareketinin gücü ve işçi hareketinin liderleri olan Marksistlerin güçlü enternasyonalist damarı, Müslüman aydınları da sola kaydıracak ve bu dinamik kesim; milliyetçiler, sol milliyetçiler ve komünistler olarak ayrışacaktır.

şekilde özetler: *"Rus burjuvazisi ve bizim bütün düşmanlarımız- SR'ler, Menşevikler ve hatta Rus şovenistleri 'Tatar Hanlığı' ilan etmeleri için Müslümanları tahrik ediyordu."*⁷ Sol farksiyonlardan SR'ler ve Menşevikler ezilen ulus milliyetçilerinden başkası değildir. Galiyev'e göre sol SR'ler de sol milliyetçilerden başkası değildir. Açık ki Bolşevik bir ihtilâldense Batı'da Alman ordularının başkent Petersburg'u işgal etmesini tercih eden Rus burjuvası ve milliyetçileri (aktaran John Reed, "Dünyayı Sarsan On Gün") doğuda da Bolşeviklere karşı eski Çarlık topraklarında kurulacak olan Tatar Hanlığı'nı istemektedir. Zaten İdil-Ural Devleti adında milliyetçi bir girişim Vahidov ve Galiyev'in önderliğindeki Kızıl güçlerin bastırmasıyla fazla uzun ömürlü olmadan bastırılacaktır.

Yani burada durup bir not etmek gerekir. Bugün çeşitli Türkçü milliyetçi kesimler Galiyev'i milliyetçi bir önder olarak gösterse de 1917'nin ertesinde başlayan olaylarda bir çeşit Tatar

⁵ SBKP Tataristan Komitesi Parti Arşivi, Dosya 8, s.1-183.

⁶ SBKP Tataristan Komitesi Parti Arşivi, Dosya 8, s.1-183.

⁷ SBKP Tataristan Komitesi Parti Arşivi, Dosya 8, s.1-183.

Ezilen halklar da bu çekime kapılmıştır, çünkü Bolşevikler ezilen uluslara yönelik sempatik ve destekleyici bir tavra sahip oldukları gibi milyonlarca genci toprağa gömen emperyalist savaştan ülkeyi kurtarmış, toprakları yoksul köylülere vermiş, fabrikaları işçi kontrolüne geçirmiş, asalak zengin ağababalarını ise kaldırıp bir kenara atmıştır.

Hanlığı'nın oluşmasını engelleyen ve farklı farklı milliyetçi oluşumları ezen Galiyev'den başkası değildir.

YOKSUL MÜSLÜMANLAR KIZIL SAFLARDA

Görüldüğü gibi ezilen ulus milliyetçileri sola kaysalar da bu, farklı derecelerde gerçekleşmiştir. Kimileri Kadetlere (anayasal burjuva demokratlar), kimileri SR'lere, kimileri de Menşevik ve sol-SR'lere ve bazıları Türkistan'daki **Basmacılar** tarzı keskin milliyetçi projelere kaysalar da Bolşevikler tüm yoksul insanları kendisine çeken büyük bir kopuş gerçekleştirmiştir. Ezilen halklar da bu çekime kapılmıştır, çünkü Bolşevikler ezilen uluslara yönelik sempatik ve destekleyici bir tavra sahip oldukları gibi milyonlarca genci toprağa gömen emperyalist savaştan ülkeyi kurtarmış, toprakları yoksul köylülere vermiş, fabrikaları işçi kontrolüne geçirmiş, asalak zengin ağababalarını ise kaldırıp bir kenara atmıştır.

Yoksul Müslüman halk da bu yüzden Galiyev ve Bolşevikleri desteklemiştir. Öyle ki Galiyev gibi önderleri olan Müslüman Kızıl Ordu birlikleri iç savaşta son derece hayati roller üstlenmiştir. Bunun dışında başta Tataristan olmak üzere Müslümanların yaşadığı bölgelerde ciddi yoğunlukta Rus, Hristiyan ve Yahudi halklar da yaşamaktadır ve işçi sınıfı içerisinde bu kesimlerin ağırlığı büyüktür. Ama yoğun ve savaşçı Müslüman nüfusun milliyetçilerin peşine düşmesi, düşmanları karşısında kızıl Rusya'yı son derece perişan bir noktaya sürükleyecektir. İşte mülk sahibi hakim sınıfları deviren işçi ihtilalinin gücü, Bolşeviklerin ezilen uluslara olan sempatisi

ve Vahidov-Galiyev gibi liderlerin eşsiz önderlikleri sayesinde Müslüman halk Bolşevik ihtilali için savaşacaktır.

GALİYEV'İN FAALİYETLERİ

Büyük çelişkilerle sarsılan Çarlık Rusyası politik bir ülkedir ve Galiyev de diğer birçok devrimci gibi okul sıralarında radikalleşir. Öğretmen olduktan sonra da yarı aç yarı tok yaşayan Tatar-Başkurt bölgelerinde Çarlık karşıtı propagandalar yapar. Hayat onu ve eşini işçi hareketinin merkezlerinden olan kozmopolit Bakü'ye sürüklediğinde Birinci Dünya Savaşı'nın dönüştürücü etkisi Galiyev'i de sarar. Çarlık karşıtı enerjinin etkisiyle Ceditcilikten koparak devrimciliğe geçiş yapar.

Şubat Devrimi Çarlık rejimini yıktığında çok güçlü ve açık alanda devam eden devrimci süreçte ezilen ulus hareketleri de atılım yapma gayretindedir. Mayıs 1917'de Moskova'da Tüm Rusya Müslümanları Kongresi'nde Galiyev bir hayli öne çıkar ve Müslüman Kongresi Yürütme Komitesi Sekreterliği görevine getirilir. Moskova'dan Kazan'a geçen Galiyev orada ünlü Tatar Bolşevik Molla Nur Vahidov'un başkanlığındaki Müslüman Sosyalistler Komitesi'ne (MÜSKOM) katılır. Müslüman halk içerisinde milliyetçilerin etkisinin kırılmasında birinci derecede rol oynayan MÜSKOM'un programı şu şekildedir:

1. Tatar feodalizmi, büyük mülk sahipleri ve Müslüman gericiliğine karşı mücadele etmek.
2. Müslüman Türk halklarının Rus şovenizminden kurtarılmasını sağlamak.
3. Ulusal kurtuluş ve sosyalizmin bütün Doğu halklarında zaferinin sağlanması için mücadele etmek.

Adeta özerk bir parti gibi eyalet ve il örgütleri kurmaya başlayan MÜSKOM kısa sürede yayılır ve 8 Mart 1918'de Moskova'da Rusya Müslüman Emekçileri Konferansı'nı düzenler. Konferansta Müslüman Sosyalist-Komünist Partisi isimli bir parti kurulmasına karar verilir. Bu partinin amacı Bolşevik Parti'ye henüz üye olarak kabul edilmemiş Türk halklarından sosyalistleri örgütlemek ve Bolşevik yapmaktır. Konferansın bir diğer kararı da Müslüman askerlerden oluşan ve Kızıl Ordu'ya bağlı oluşturulacak bir Müslüman Kızıl Ordu kurulmasıdır. Lenin başta olmak üzere pek çok Bolşevik lider, MÜSKOM sayesinde Türk Halkları arasında Bolşevik örgütlenmenin hızla yayıldığını görür ve MÜSKOM'un çeşitli talepleri kabul edilir:

1. Kazan'daki Tatarların tarihsel önem atfettiği Süyüm Bike Minaresi'nin Tatarlara devri,
2. Petrograd Milli Kütüphanesi'nde bulunan Hz. Osman'a ait Kur'an-ı Kerim'in MÜSKOM'a hediye edilmesi,

3. Rusların Tataristan'ı işgalinin simgelerinden sayılan ve Rus askeri karargahına dönüştürülmüş tarihsel Ufa Kervansarayı'nın sivil idareye teslimi.

Bu saatten sonra Bolşevik Tatarlar ile her türden milliyetçi arasında Tatar diyarının kontrolü konusunda mücadele başlar. **Kerensky** kontrolündeki Geçici Hükümet'in savaştan yana olan, aynı zamanda işçi-köylü ihtilalinin önüne geçmeye çalışan politikaları zaten Bolşevik karşıtı sol-milliyetçi kesimleri zor durumda bırakmaktayken bir de Müslüman toplumunun kongrelerinin engellenmek istenmesi Galiyev'in işini bir hayli kolaylaştırır.

26 Ekim'de Kazan'da iktidar Bolşeviklerin eline geçer. Ama iç savaş kapıdadır. Birinci Dünya Savaşı'nda Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na karşı bağımsızlık elde etmek için Çarlık Rusya saflarında savaşan on binlerce kişilik güçlü **Çek lejyonu** iç savaşta Beyazlar'dan yana saf tutar. Çek taarruzu ile bir müddet sonra Kazan düşer ve Beyazlar'a Moskova kapıları açılır. Troçki'nin bölgeye yetişmesi ve Volga boyunca bir dizi riskli savaşı bizzat komuta etmesinin ardından Kızıl Ordu Kazan'ı yeniden ele geçirir.

Galiyev, o zorlu günleri şu şekilde anlatır: *"Alafuzov fabrikasında Tatar işçilerin mitinginde yaptığım konuşmayı hatırlıyorum. İki saat konuştum; (Beyaz general) Kolçak'ın Sovyet hakimiyetini boğması durumunda onların düşecekleri felaketlerin manzarasını çizdiğim zaman ağladım. Sesim gür ve yüksektendi, fakat gözümünden yaşlar dökülüyordu. Onları tutamıyordum, işçiler de ağlıyordu. İyi hatırlıyorum; ak sakallı, yüce boylu bir ihtiyar bir adam ayağa kalkarak kendini doğrulttu ve dedi 'Oğlum, ben uzun zamandır ağlamıyordum, sen beni ağlattın... Senin çağrına uyarak Kızıl Ordu'ya gönüllü yazılıyoruz; ama, senin bizi savaşa götüreceğin dirayetli adamların var mı?' -Evet, babacığım, bulunur..."* Daha sonra Galiyev, Tatar işçilerin yayınladıkları bildiride işçileri Sovyet iktidarını korumaya çağıran bildiriler kaleme aldığını, Kızıl Ordu'dan firar edenlere ağır cezalar verilmesini talep ettiğini, Tatar işçilerinin bu ruh halinin kısa zamanda Rusları da etkilediğini anlatır: *"Ben, Troçki Yoldaş ile beraber cephenin ileri hatlarına kadar gittim. Troçki Ekim Günlerinde Modern Sirk'teki gibi konuşuyordu. Gerçi sesi daha tiz ve daha sertti. Gözlerinden birbiri ardına damlalar dökülüyordu. Büyük çatışmadan önce Troçki'nin son sözlerini hatırlıyorum: 'Köprüden geriye bir adım olsun çekilmek yok. O bizim elimizde kalacaktır. Vyatka'dan geri çekilmek yok.'"*⁸

İç savaşın en çetin ve en kritik çarpışmalarından birisi Kızılların zaferiyle sonuçlanacaktır. Müslüman savaşçıların Kızıl Ordu'da çok büyük bir işlevi olacaktır.

⁸ SBKP Tataristan Komitesi Parti Arşivi, Dosya 8, s.1-183.

Trump Başkanlığında ABD: Dünya Nereye?

BİR MANYAĞIN PEŞİNDE

8 Kasım Salı günü gelecek 4 yıl için devlet başkanını seçmek üzere sandık başına giden ABD’de beklenmeyen oldu ve dolar milyarderleri şovmen emlakçı D.Trump, sürpriz bir şekilde ipi göğüsledi.

Sürpriz dediğimize bakmayın; seçim anketleri ve medya sürekli Clinton’ın kazanacağını pompalıyordu; ama aslında Clinton’un seçimlerin en az sevilen adayı olduğu kimse için sır değildi. Yani ABD’de en sevilmeyen iki başkan adayının yarıştığı bu seçimde **demagojik sağ popülist** söylemi kullanan kazandı. Gençler (18-35 yaş arası) arasında yapılan bir seçim anketinde katılan her dört kişiden biri, Beyaz Saray’a Clinton ya da Trump’un seçilmesinden dünyaya meteor çarpmasını tercih edeceğini söylüyordu. Düzen adamı olarak görülen Clinton’ın çok az albenisi varken Trump’ın söyleyecek şeyleri, verilecek mesajları vardı (yalan da olsa).

OLAĞANÜSTÜ DÖNEMLER - OLAĞANÜSTÜ SÖYLEMLER

Olağanüstü dönemler, olağanüstü söylemlerin güç kazanmasına imkan verir. Soğuk Savaş’ın anti-komünist merkez üssünde, McCharty’ciliğin ülkesinde daha birkaç ay önce Vermont senatörü **Bernie Sanders**, “demokratik sosyalist” olduğunu söyleyerek, saatlik 15 dolarlık asgari ücreti savunarak, yoksullara-emekçilere hitap eden bir söylem geliştirerek Demokratların başkan adaylığı önseçiminde Clinton’ı

çok ciddi şekilde zorlamıştı. **Sol popülist** söylem kullanan Sanders, önseçimde sağ popülist Trump’la aynı miktarda oya (14 milyon) ulaştı. Clinton ancak parti kodamanı süper delegelerin desteği ve çoğu eyalette uygulanan tabandaki üyelere kapalı önseçim sistemi sayesinde Sanders’ı alt edebildi. Yaşlı Sanders tutturduğu solcu söylemle gençliği heyecanlandırmayı başarsa da ABD politik düzeni tarafından saf dışı bırakıldı.

Düzen adamı olduğu tartışma götürmeyen; aynı tas, aynı hamam parababalarının çıkarlarını sürdüreceğini ilan eden Clinton, Sanders’ı ekarte ettikten sonra da **kadınlar-siyahlar-Latinler** üzerine kurulu kimlik politikalarıyla hiç de etkili olamadı. Hatta Clinton, siyahları ve Latinleri harekete geçirmeyi kesinlikle başaramadı. Her fırsatta Latin karşıtı ajitasyon yapan Trump, Cumhuriyetçilerin bir önceki seçimde kazandığı Latin oylarından fazlasını topladı; **Latin nüfusun %30’unun oyunu Trump’un aldığı ifade ediliyor.**

Şimdilerde “Clinton yerine Demokratların başkan adayı Sanders olsaydı Trump’u yenerdi” diye konuşuluyor. Haklılar diyebiliriz. Ekonomik ve siyasal kriz dönemlerinde ana akım kapitalist partiler ve onların söylemleri değil, sisteme karşıt olan ya da kendisini öyle göstermeyi başaranlar güç kazanır.

2008 krizi ABD’yi derinden sarsmıştı. Durum değişmiş değil. Siyasi elitlere ve süper zenginlere ciddi bir öfke birikmiş durumda; ekonomik

yürütülmesi konusunda eli daha güçlü. Başkan'ın kendi özel yetkileri de var. Örneğin Başkan 150 gün süreyle ihracat ürünleri üzerine ekstra %15 vergi koyabiliyor.

1970'lerdeki kapitalizmin krizinden çıkış reçetesi olarak uygulanan neo-liberal politikalar serbest ticaret üzerine kurulu. **Neo-liberalizmin tıkanıp 2008** krizinden beri açıkça neo-liberalizmin şaşmaz ideologları tarafından da dillendiriliyor. Ancak kapitalistler bir çıkış projesi üretebilmiş değillerdi. Trump'un korumacı önlemleri; serbest ticareti, ABD'nin stratejik ortaklıklar oluşturma siyasetini, Çin'i çevrelemek için Asya'da yürütülen ticaret anlaşmalarını tehdit ediyor. Bu politikalar gerçekten yaşama geçirilirse dünya çapında etkileri ve jeo-politik yansımaları olacaktır.

Çinle ticaret savaşı başlatma tehditleri yapan, Çin'in ihracat ürünlerine %45 vergi koymaktan bahseden Trump, şimdiden özellikle Asya'da, Meksika'da ve aslında dünya piyasalarında deprem etkisi yarattı.

Dünya üzerinde ekonomik ve siyasal kriz koşullarından beslenen aşırı sağ; göçmen karşıtlığı kadar korumacılık yanlısı söylemleri yükseltiyor. İngiltere'nin AB'den çıkışının üzerinden çok zaman geçmedi; birçok AB ülkesinde yeni çıkışları sağlamak için aşırı sağ partiler çalışma yürütüyor. Şimdi de dünya kapitalizminin tepesinde aynı sesler yükseliyor. Dünya gazetesinden Osman Arolat, "Amerikan kapitalizmi faz mı değiştirecek" diye soruyordu, bu soru esasen dünya kapitalizmi faz mı değiştirecek'e tekabül eder. ABD'nin yeni bir **Brexit** olma ihtimali dünyadaki bütün dengeleri sarsacak; İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ABD'nin şekillendirdiği küresel düzen de değişecektir. Tabii ki böyle topyekun bir politika değişimi sadece Trump'un sağcı popülist vaatlerini aşar; ancak ABD egemen sınıflarının isteği ve onayıyla yaşama geçebilir.

OLAĞANÜSTÜ İMKANLAR

Trump'un ABD'nin 45. Başkanı olması ABD toplumunda büyük bir öfke ve

2008 KRİZİ ABD'Yİ DERİNDEN SARSMIŞTI. DURUM DEĞİŞMİŞ DEĞİL. SİYASİ ELİTLERE VE SÜPER ZENGİNLERE CİDDİ BİR ÖFKE BİRİKMİŞ DURUMDA: EKONOMİK İSTİKRARSIZLIK YAKICI ŞEKİLDE HİSSEDİLİYOR; YOKSULLUK ARTMIŞ; IRKÇILIK KATLANMIŞ... BU KOŞULLARDA BOZUK DÜZENLE ÖZDEŞLEŞMİŞ İŞİMLER (CLINTON AİLESİ GİBİ) PEK RAĞBET GÖRMEZ. YA DAHA SOLA YA DA DAHA FAZLA SAĞA DOĞRU BİR GİDİŞ ÖNEREN RADİKAL POLİTİKALAR, DEĞİŞİM TALEPLERİ DESTEK GÖRÜR.

tepkileri beraberinde getirdi; yanında umutsuzlukla birlikte. Elbette ki Trump'un ve Cumhuriyetçilerin büyük güçler elde etmesi emekçilere, ezilenlere yönelik birçok saldırının kapısını açacaktır. Ancak bu, gerçeğin sadece bir yüzü. Diğer yanda Trump'a karşı polislin silah kullanmasını gerektirecek bir öfke şimdiden sokaklara inmiş durumda. Trump'a karşı bu öfke eylemlerle örgütlendiğinde ABD'li emekçiler ve ezilenler ileri de gidebilir. Umutsuzluğun mu mücadelenin mi yükseleceğini bizzat mücadelenin kendisi belirleyecektir. Ama son yıllara bir hayli zinde giren ABD işçi ve gençlik hareketi adına umutlu olmak için güçlü sebeplerimiz var.

ABD'de şu an var olan düzen partilerine karşı derin bir hoşnutsuzluk hüküm sürüyor. Amerikan rüyası, geniş kitleler açısından da

ölmüş durumda. Son yıllarda artan eşitsizlik, ırkçılık, ekonomik istikrarsızlık, politik elitlere ve süper zenginlere karşı nefret, kendisini hızlanan mücadele sürecinde göstermişti. İşgal et hareketleri, saatlik 15 dolar minimum ücret mücadelesi, **Black Lives Matter**(Siyahların Yaşamı Değerlidir) hareketi; hepsi ABD'de toplumsal muhalefetin artan canlılığını gösteriyor.

Trump, göçmenleri ya da ABD'nin ticaret ortaklarını hedef göstererek kitleleri etkilese de, ekonomik iyileşme vaat etse de ABD'nin ve dünya ekonomisinin derin krizinden çıkışı kolay olmayacak. Kitlelerdeki ekonomik ve politik krizin yarattığı hoşnutsuzluk ise sürecek; yeni mücadeleleri besleyecek zemin yaratacaktır. Yeter ki bu zemin örgütlensin!

TRUMP, SEÇİM ÇALIŞMALARINDA EKONOMİK BÜYÜME İÇİN KORUMACILIKLA İHRACAT MALLARININ ENGELLENMESİ VE ÜLKE İÇİNDE SANAYİ ÜRETİMİNİN ARTIRILMASINI; İÇ TALEP VE ALTYAPI YATIRIMLARI YOLUYLA KAMU HARCAMALARININ ARTMASINI HEDEFLEDİĞİNİ İLAN ETMİŞTİ. **SANAYİ ÜRETİMİNİN ARTMASI İÇİN ZENGİNLERİN VERGİLERİNİ AZALTMA YOLUNA GİDECEĞİNİ VAAT EDEN TRUMP, EN YÜKSEK GELİR VERGİSİNİ %40'DAN %33'E, KURUMLAR VERGİSİNİ %35'TEN 15'E İNDİRECEĞİNİ DUYURMUŞTU.**

AYAKTA KALMAK YETMEZ, İLERLEMELER GEREK!

Güneş Gümüş

Derin bir öfkeye eşlik eden **karamsarlık**: Türkiye’de toplumsal muhalefetin bugünlerdeki ruh hali ne yazık ki bu!

Toplum olarak son bir yıla onlarca yıla sığacak çapta olağanüstü gelişmeler sığdırdık; hala da sığdırmaya devam ediyoruz. Kürt sorusunda yeniden başlayan kanlı çatışma ortamı, bombalı saldırılar, darbe girişimi, Ohal, ekonomik krizin ayak sesleri, kitlesel tutuklamalar, tasfiyeler...

Son birkaç haftaya bakın: Cumhuriyet’e operasyonu sindirmeden HDP eş başkan ve vekilleri gözaltına alınıyor: onların tutuklanma haberlerinin gecesinde Cumhuriyet yazar ve yöneticilerinin demir parmaklıklar ardına gönderildiğini öğreniyoruz.

AKP çıkıp sendikalarımızı kapattık, CHP’yi de kapatıyoruz dese kimse şaşırmayacak.

Pervasızlıkla toplumsal muhalefete darbeler indiren bir iktidar var karşımızda.

Öfke anlaşılır.

Karamsarlık ise bu gidişatın durdurulamayacağı, iktidarın önünde duracak hiç bir güç olmadığı düşüncesinden kaynaklanıyor.

İşte bu çok tehlikeli!

Çünkü muhalifleri etkisi altına alan bu umutsuzluk, bu kaderine teslim olma hali, AKP’nin daha ileri adımlar atmasını kolaylaştırıyor.

Bizim dağınıklığımız, evlerimize kapanmamız, karamsarlık içinde paralize olmamız iktidara nimet gibi geliyor.

AKP, 14 yılda çeşitli ittifaklar ve desteklerle bütün siyasi rakiplerini ekarte etmeyi bildi; ama toplumsal muhalefeti bir türlü sindiremedi, yok edemedi. Şimdi muhalefet umutsuzlukla paralize olursa önündeki tek engel de kalkan iktidarın yapabileceklerini işte o zaman düşünün.

Sözü uzatmadan söyleyelim:

1- Eğer yaşanabilir bir geleceğimiz olmasını istiyorsak umutsuzluğa, karamsarlığa kapılma gibi bir lüksümüz yok!

2- Bu gidişatı durdurabilecek potansiyellere sahibiz; yeter ki harekete geçelim.

Bakın geçtiğimiz günlerde meclis gündemine AKP milletvekillerinin imzasıyla gelen çocuk istismarına dair yasal düzenleme önerisine; onun yarattığı toplumsal tepkiye.

Türkiye’nin birçok yerinden kitleler bu düzenlemeye karşı sokağa dökülüyor, Trabzon gibi bir şehirde yüzlerce kişi şehrin ana caddesini kapatıp yürüyüşe geçiyor; hem de Ohal rejimiyle yönetilen bir ülkede.

AKP öneriyi geri çekmemekte mümkün mertebeye ısrarcı olacaktır. En son istedikleri şey, toplumsal muhalefetin direnç göstererek kazanım elde etmesi ve özgüven kazanmasıdır. Ama bu tepkilerin AKP’yi yıpratmak için olduğu söylemlerinden tutun, Binali Yıldırım’ın muhalefetle anlaşın demesine, çocuk yaşta evlenip yasal müeyyide altında kalanları örnek göstererek yan çizen savunmalarına kadar; her tavırları çaresizliklerini ve geri adımlarını gösteriyor.

Ya da bakın Boğaziçi Üniversitesi’ne. Rektör seçimini kaldıran KHK sonrası seçilmemiş rektör atandığında Boğaziçi hocaları “rektör seçimleri yapılsın” diye neredeyse hep birlikte

PERVASIZLIKLA TOPLUMSAL MUHALEFETE DARBELER
İNDİREN BİR İKTİDAR VAR KARŞIMIZDA.

ÖFKE ANLAŞILIR.

KARAMSARLIK İSE BU GİDİŞATIN
DURDURULAMAYACAĞI, İKTİDARIN ÖNÜNDE
DURACAK HİÇ BİR GÜÇ OLMADIĞI DÜŞÜNCESİNDEN
KAYNAKLANIYOR.

İŞTE BU ÇOK TEHLİKELİ!

ÇÜNKÜ MUHALİFLERİ ETKİSİ ALTINA ALAN BU
UMUTSUZLUK, **BU KADERİNE TESLİM OLMA HALİ,**
AKP’NİN DAHA İLERİ ADIMLAR ATMASINI
KOLAYLAŞTIRIYOR.

BİZİM DAĞINIKLIĞIMIZ, EVLERİMİZE KAPANMAMIZ,
KARAMSARLIK İÇİNDE PARALİZE OLMAMIZ **İKTİDARA**
NİMET GİBİ GELİYOR.

açıklama yapıyor; hem de bir KHK ile kapı önüne konulduğunuz zamanlarda. Üniversite öğrenci ve hocaları okulun yıllardır görmediği büyüklükte bir eylem gerçekleştiriyor. ODTÜ'den Boğaziçi'ndeki direnişle dayanışmayı yükselten bir müzik uyarlamasıyla klip çekildiğinde hızla yaygınlaşıp birkaç yüz bin kişiye ulaşıyor, binlercesi paylaşıyor, beğeniyor.

Veyahut 10 Ekim anması gelsin aklınıza. Ohal'e, valiliğin Ankara çapında eylemleri yasaklamasına rağmen binlerce insan Gar önüne anma için akıyor, polis müdahalesine rağmen dağılmıyor; ailelerle birlikte kalabalık bir kitle Gar önünden Kızılay'a kadar yürüyor.

Evet AKP'nin uyguladığı baskı genel bir korku atmosferi yaratıyor, ama madalyonun diğer tarafında da öfkeyi biliyor, bu gidişe bir dur demek isteyenleri keskinleştiriyor.

Sosyalistlerin, devrimcilerin sözü, eylemi geniş kitleler için yıllardır olmadığı kadar değerli; etkili. Yeter ki söyleyecek sözünüz, bu sözü yaşama geçirecek gücünüz olsun; takipçisi dünden daha çok olacak!

Çokça yazdık, söyledik: Türkiye'de toplumsal muhalefet çok güçlü dinamiklere sahip; sosyolojik gerçekliği var. Bu ülkede varlıklarını inkar etmeyeceklerse iktidarla barışma, uzlaşma şansı olmayan milyonlar var. Bunları yok etmek, ülkeden göndermek mümkün değil.

AKP de bunun farkında. Yapmaya çalıştığı korku salmak. Birilerine bedel ödetirken geniş kitleleri sindirmek. Böylece önündeki engelleri temizlemek.

Ama unutmayın; milyonları atacak hapishane yok, olmayacak da.

Biz kendi hapishanelerimizi zihinlerimizde yaratıp AKP'nin ekmeğine yağ sürmezsek!

ELBET BU KARANLIK BİTECEK; MESELE NASIL OLACAĞI?

Çağrımız "Bu karanlık er geç bitecek, dişimizi sıkalım, ayakta kalalım" çağrısı değil. Sadece dişimizi sıkıp bu karanlığın geçeceği günleri beklemek yetmez.

Elbette ki hiçbir iktidar sonsuza kadar sürmez. En güçlüleri, en baskıcıları sürmedi ki bu sürsün.

Ama bu karanlık günler bitene kadar kabuğumuza çekilip beklersek geriye nasıl bir yıkıntı kalacağını kimse bilemez.

Bu topraklarda yaşayacak milyonlarsak bu günler nasıl geçecek, ne kadar sürecek; geriye ne kalacak bize bağlı!

Bizim mücadelemize, direncimize bağlı.

Harekete geçmek, ilerlemek gerekiyor!

Korkmadan, sinmeden bu gidişata dur demek gerekiyor! Sadece dur demek değil; dur diyenleri biraraya getirmek gerekiyor!

İşte bugün ihtiyacımız olan tek şey örgütlülük!

Direnış bilinçli bir hedef doğrultusunda biraraya gelmiş öznelerle olur!

İşte bu özneyi yaratmak, onun varlığını ülke hattında ilmek ilmek örmek gerek!

Sosyalist Emekçiler Partisi'ni inşa etmek, böylece karanlığın içine bir ışık gibi doğarak umutsuzlukları dağıtmak; inançla mücadele edeceklerin yolunu açmak gerek!

Tarihin akışını dönüştürebilecek güce sahibiz; yeter ki isteyelim! Yeter ki hakkını verelim!

Tarih ancak böyle sınavları aşacak irade, kararlılık ve inanç gösterenlerce yazılacaktır!

KORKMADAN, SİNMEDEN BU GİDİŞATA DUR DEMEK GEREKİYOR! SADECE DUR DEMEK DEĞİL; DUR DİYENLERİ BİRARAYA GETİRMEK GEREKİYOR!

İŞTE BUGÜN İHTİYACIMIZ OLAN TEK ŞEY ÖRGÜTLÜLÜK!

DİRENİŞ BİLİNÇLİ BİR HEDEF DOĞRULTUSUNDA BİRARAYA GELMİŞ ÖZNELERLERLE OLUR!

İŞTE BU ÖZNEYİ YARATMAK, ONUN VARLIĞINI ÜLKE HATTINDA İLMEK İLMEK ÖRMEK GEREK!

SOSYALİST EMEKÇİLER PARTİSİ'Nİ

İNŞA ETMEK, BÖYLECE KARANLIĞIN İÇİNE BİR IŞIK GİBİ DOĞARAK UMUTSUZLUKLARI DAĞITMAK; İNANÇLA MÜCADELE EDECEKLERİN YOLUNU AÇMAK GEREK!

Milliyetçi Cephe: Yeniden Mi?

Derya Koca

AKP, başkanlık düzenlemesini, MHP'nin desteğini milliyetçilik üzerinden sağlayarak meclise getirmeye hazırlanıyor. Kapalı kapılar ardında gerçekleşen pazarlığın detayları henüz bilinmese de MHP, otoriter Erdoğan rejimine destek veriyor. Başkanlık rejimi ve MHP'nin pozisyonu tartışılırken akıllara sık sık 1980 darbesi öncesi devrimci harekete karşı sağın kutsal ittifakı olan Milliyetçi Cephe hükümetleri geliyor. Bu yazı, muhafazakar otoritenin tesisine ve MHP'nin tarihsel rolü üzerine bir değerlendirme yapmayı hedefliyor.

AKP, bu topraklarda gerçekleştirmek istediği toplumsal dönüşüm için 2002'den bu yana ciddi adımlar attı. Hedefinde, herkesin malumu olduğu üzere, muhafazakar-otoriter dönüşümü Erdoğan'ın başkanlık rejimi ile kalıcı kılmak var. "Allah'ın bir lütfü" olan 15 Temmuz kalkışması sonrası belki de bu dönüşümü nihai kılmak üzere karşılaşılan bütün dirençlere yönelik hamle yapmak adına AKP'nin eline tarihi bir fırsat geçmiş bulunuyor.

OHAL'e ve KHK'lara dayanarak başlatılan cadı avında FETO gibi eski bir ortağın dışında, öncelikli siyasi hasım olan HDP ve tabi ki toplumsal muhalefetin tüm canlı unsurları kurban edilmeye çalışılıyor. OHAL'in sağladığı yasal imkanlar ve bolca keyfiyet daha da önemlisi, toplumsal muhalefetteki "sona geldik" umutsuzluğu, başkanlık projesinin gerçekleştirilmesi için önemli bir fırsat olarak değerlendiriliyor. Kürtlere yönelik siyasi ve fiziksel yıkım, Cumhuriyet gibi hem sembolik hem de siyasi anlamı olan bir gazeteye görülmedik düzeyde bir saldırganlık, sosyalistlerin baskılanması... AKP tüm cephelerde aynı anda çarpışmadan bu fırsatı değerlendiremeyeceğinin

farkında. Ancak işi zor. Çünkü ülkenin yüzde ellisi AKP'ye oy veriyorsa da bir o kadarı AKP'nin projesiyle uyumlu bir dokuya sahip olmaktan uzak. Alevilerin, Kürtlerin, sosyal demokratların ve sosyalistlerin varoluşsal temeli AKP'nin ikna menziline dışında. O halde bu dinamik baskılanmalı. Ancak AKP halen ve her şeye rağmen gerçekleştirmeyi hedeflediği büyük dönüşüm ve kalıcı rejim değişikliği hevesini tek başına gerçekleştirebilme kapasitesine tamamen sahip değil. En azından anayasa değişikliği ve başkanlık tartışmasını meclisten geçirmek için yeterli sayıya sahip değil. O destek için ise egemen sınıfın ne zaman zora düşse yardımına koşan, devletin ne zaman otoriter bir projesi olsa kapısında hazır bekleyen **MHP** var.

15 Temmuz darbe girişiminin ardından AKP'nin "milli mutabakat" yaratma görüntüsü etrafında CHP'yi sağa çekme hamlesi kısmen başarılı olsa da AKP'nin istediği otoriter rejim tesisi CHP ile mümkün olamazdı. Zaten "Yenikapı Ruhu" da çabucak söndü. AKP'nin elinde kala kala MHP kaldı. Bu nedenle 7 Haziran seçiminden bu yana Kürt karşıtı bir siyasetin en iyi müttefiki elbette MHP olacaktı. Kürdistan'ın

yakılıp yıkılması sebebiyle AKP'ye tam destek olan bu faşist güç, tarihsel olarak "devletin bekası" için hazırda bekliyor. AKP, başkanlık düzenlemesini, MHP'nin desteğini milliyetçilik üzerinden sağlayarak meclise getirmeye hazırlanıyor. Kapalı kapılar ardında gerçekleşen pazarlığın detayları henüz bilinmese de MHP, otoriter Erdoğan rejimine destek veriyor. Başkanlık rejimi ve MHP'nin pozisyonu tartışılırken akıllara sık sık 1980 darbesi öncesi devrimci harekete karşı sağın kutsal ittifakı olan Milliyetçi Cephe hükümetleri geliyor.

MİLLİYETÇİ CEPHE VE TARİHSEL ROLÜ

Milliyetçi Cephe hükümetleri, düzenin devrimci hareket tarafından tehdit altında olduğu, devrimci hegemonyanın toplumda ciddi bir boyut kazandığı 1970'lerde düzeni kurtarmak üzere kurulan koalisyonların adıydı. Tek başına hiçbir burjuva parti, egemen sınıfın bu büyük krizinin üstesinden gelebilecek güçte değildi. Henüz 1971'de bile bu krizde kendi sınıfsal çıkarlarını korumak üzere TUSİAD yeni kurulmuştu. Egemen sınıf sağın ortaklaşması olmaksızın yükselen sol dalgayı göğüsleyebilecek bir siyasal önderliğe sahip değildi. Süleyman Demirel her ne kadar sağ popülist ve anti komünist söylemle en yüksek oyu alsa da tek başına iktidarı kuramıyordu. Bu ihtiyaçlar etrafında ilk Milliyetçi Cephe hükümeti 31 Mart 1975'te Adalet Partisi lideri Süleyman Demirel başkanlığında kurulmuştu. TİP'in 1965 seçimlerinde, 54 ilde, %3 oy alarak TBMM'ye 15 milletvekili göndermeyi başarmasıyla sola doğru kaymak durumunda kalan CHP'nin başına "Ortanın Solu" söylemiyle "Karaoğlan" Bülent Ecevit geçmişti ve O'nun sayesinde CHP ilk defa %40'ı aşıyordu. Ecevit net bir anti komünist olsa da egemenler, Soğuk Savaş denklemlerinde Ortanın Solu'nu dahi kaldıramayacak kırılmalıktaydı. O zamanlar sağcıların ağızında "Ortanın Solu Moskova yolu" tekerlemesi eksik olmuyordu. Bunun üzerine dört sağ parti, Demirel'in AP'si, Necmettin Erbakan'ın Milli Selamet Partisi (MSP), Alparslan Türkeş'in Milliyetçi Hareket Partisi (MHP), Turhan Feyzioğlu'nun Cumhuriyetçi Güven Partisi (CGP), 9 milletvekili de dışarıdan destek alarak kıl payıyla güvenoyu alacak bir koalisyon kurdular.

MC hükümetleri 1980 darbesine kadar ülkede her türlü katliam, baskı ve devlet imkanını kullanarak sınıf savaşımının bu sert yıllarında düzenin bekası için çalıştı. Ancak bir kez daha vurgulamakta yarar var: hiç birisi tek başına bu krizi aşabilecek güçte değildi ve bu bileşim bir hayli kırılmalı. Eski TOBB Başkanı Erbakan ve MSP'si, TOBB'un bünyesindeki gibi küçük sermayenin çıkarlarını temsil ederken Süleyman Demirel TUSİAD'ın, yani büyük sermayenin çıkarlarının temsilcisiydi. TUSİAD, TOBB'un içinden büyük gerilimler neticesinde kopmuş ve büyük patronlar örgütü olarak sahneye çıkmıştı. MC hükümetleri bu iç gerilimleri de bünyesinde taşıyordu. Demirel, bu koalisyonun iç dengelerini iyi hesap etmek

26 EKİM - 01 KASIM 2016 SAYI: 44 FİYATI: 3 TL YIL: 45

GIRGIR

Binali Yıldırım: MHP'nin başkanlıkla ilgili yaklaşımı takdire şayan.

zorundaydı. İç zayıflıklar koalisyonu dağıtsa da Demirel iki kez yeniden MC'yi kurmak zoruna kalacaktı, çünkü sorun milyonların devrimci mücadeleye katıldığı ülkede düzenin bekası sorunuydu. Ve düğüm 12 Eylül 1980'de nihai olarak çözülecek, egemen sınıf derin bir nefes alacaktı. MHP bu süreçte (MC hükümetleri boyunca) sayısal değil, ideolojik ve harekete dayalı gücü oranında iktidarda yer tutuyordu. Sokakta faşist hareket sınıfa kurşun sıkarken egemen sınıfın en güvendiği gücü. En fazla %6 oy alıyordu, toplam 16 sandalyesi vardı ve bunun 5'ine 2. Milliyetçi Cephe hükümetinde bakanlık verilmişti. Yani MHP, karşı devrimci ve anti komünist çete örgütlenmesi olarak burjuva siyasetin baş tacıydı. 1980 darbesi gelip çatığında MHP'nin tüm arzusu gerçekleşmiş bulunuyordu. Ne var ki egemen sınıf, 12 Eylül darbesi ile sınıf hareketini mutlak şekilde ezdiği ölçüde MHP'ye ihtiyaç duymuyor; ihtiyaç duymamanın ötesinde kamuoyunda tarafsızlık algısı yaratmak adına ülkücü tetikçileri hapse atıyordu. MHP'li eski bakanlardan

ALEVİLERİN, KÜRTLERİN, SOSYAL DEMOKRATLARIN VE SOSYALİSTLERİN VAROLUŞSAL TEMELİ AKP'NİN İKNA MENZİLİNİN DIŞINDA. O HALDE BU DİNAMİK BASKILANMALI. **ANCAK AKP HALEN VE HER ŞEYE RAĞMEN GERÇEKLEŞTİRMİYİ HEDEFLEDİĞİ BÜYÜK DÖNÜŞÜM VE KALICI REJİM DEĞİŞİKLİĞİ HEVESİNİ TEK BAŞINA GERÇEKLEŞTİREBİLME KAPASİTESİNE TAMAMEN SAHİP DEĞİL. EN AZINDAN ANAYASA DEĞİŞİKLİĞİ VE BAŞKANLIK TARTIŞMASINI MECLİSTEN GEÇİRMELİK İÇİN YETERLİ SAYIYA SAHİP DEĞİL. O DESTEK İÇİN İSE EGEMEN SINIFIN NE ZAMAN ZORA DÜŞSE YARDIMINA KOŞAN, DEVLETİN NE ZAMAN OTORİTER BİR PROJESİ OLSA KAPISINDA HAZIR BEKLEYEN MHP VAR.**

MHP BU SÜREÇTE (MC HÜKÜMETLERİ BOYUNCA) SAYISAL DEĞİL, İDEOLOJİK VE HAREKETE DAYALI GÜCÜ ORANINDA İKTİDARDA YER TUTUYORDU. **SOKAKTA FAŞİST HAREKET SINIFA KURŞUN SIKARKEN EGEMEN SINIFIN EN GÜVENDİĞİ GÜÇTÜ.** EN FAZLA %6 OY ALIYORDU, TOPLAM 16 SANDALYESİ VARDI VE BUNUN 5'İNE 2. MİLLİYETÇİ CEPHE HÜKÜMETİNDE BAKANLIK VERİLMİŞTİ. **YANI MHP, KARŞI DEVRİMCİ VE ANTİ KOMÜNİST ÇETE ÖRGÜTLENMESİ OLARAK BURJUVA SİYASETİN BAŞ TACIYDI.**

Agah Oktay Güner bu çelişkiyi, haklı olarak, **"Biz içerideyiz, ama fikrimiz iktidarda"** diye özetleyecekti.

MİLLİYETÇİ CEPHE YENİDEN Mİ?

O günden bugüne, MSP'nin siyasi mirasını, sağın en geniş tabanını ve egemen sınıfın çıkarlarını bünyesinde birleştirerek 2002'de iktidara gelen AKP'nin şimdilerde MHP ile kurduğu milliyetçi-otoriter ittifak, MC hükümeti benzetmesini yeniden gündeme getirdi.

7 Haziran seçimlerinden sonra HDP, MHP ile aynı sayıda milletvekili sayısı çıkarmıştı. AKP'nin 258 koltuğu, tek başına iktidarın imkansız olduğunu gösteriyordu. Seçim gecesi Bahçeli, yaptığı ilk açıklamada çok sert bir tonda AKP ile asla uzlaşmayacağını ve bir an önce erken seçime gidilmesi gerektiğini söylemişti. Çünkü kuyruk acısı, AKP döneminde başlayan müzakere süreci, Kürt halkının tarihsel mücadele kazanımlarıydı. Varlığını faşist fikirlere dayandıran bir partinin Kürt halkının kendisi ile eşit sayıda milletvekili çıkarması ile küplere binmesi anlaşılır bir nokta. Ancak asıl krizi AKP yaşıyordu. Çözüm sürecinin HDP'ye barajı aştracak bir siyasi güç kazandırması, AKP'nin tarihi bir tehlikeyle karşı karşıya olduğu anlamına geliyordu. "Seni başkan yaptırmayacağız" gibi son derece net bir slogan etrafında yürütülen kampanya, bu çelişkinin bir arada çok uzun süre dayanamayacağını göstermekteydi. Ve bu çelişki savaşın patlak vermesi ile sonuçlanacaktı.

AKP, milliyetçiliğin en koyu tonunu kullanmaya başladı. Vahşi bir devlet terörü, baskı döneminin kapısını açarak toplumsal

kutuplaşmayı derinleştirmek üzere bir kez daha siyasi yükselişin zemini haline getirildi. Savaşın başlamasına denk gelen Kasım seçimleri AKP'ye zafer getirdi. O günden bu yana da siyasetin tonundaki sağa kayış, idam tartışmasından Musul, Lozan, Yunan adaları tartışmalarına, Fırat Kalkanı'na ve Kürt kentlerin dümdüz edilmesine, binlerce ölü ve en nihayetinde HDP'li vekillerin tutuklanması noktasına kadar geldi. Yani, MHP'nin ve AKP'nin çıkarları milliyetçi-otoriter bir zeminde ortaklığa kavuştu. AKP bu zemine muhtaç. Çünkü AKP'nin başkanlık rejimi ile Kemalist cumhuriyet projesinden tedrici kopuşu gerçekleştirebilmesi için iktidar iplerini bir an olsun bile elinden bırakmaması ve toplum üzerindeki hegemonyasını sürdürmesi lazım.

HDP'nin baraj altında kalması, hatta mümkünse bitirilmesi AKP'nin nihai hedefleri için en kısa yoldu. MHP ise var oluşunu tamamen Kürt sorununa dayandırıyor. Faşist partinin Kürt sorununa yaklaşımı dışında diğer partilerden kendisini ayrı, orijinal, farklı kılacak en ufak bir yönü hatta becerisi bulunmamakta. O halde AKP başkanlık rejimi ve anayasa değişikliğini getirmek için ihtiyaç duyduğu çoğunluğa MHP ile kavuşacak. MHP de tarihsel hasreti olan Kürt düşmanlığını yaşama geçirecek. Kısacası çıkarlar milliyetçi-otoriter zeminde ortaklaşıyor. **Bu ittifak yeni bir Milliyetçi Cephe gibi görünse de tarihsel işlevi bakımından oldukça farklı bir noktaya tekabül etmekte:** AKP için MHP siyasi bir ortak değil. Olsa olsa geçici bir müttefik. AKP için herhangi bir konuda herhangi bir unsurla samimi bir ortaklık zaten kategorik

olarak mümkün değil. Çünkü AKP'nin bütün derdi Erdoğan etrafında bir tek adam yönetimi kurmaktır. Bu yolda işe yarıyorsanız, size iyi davranırlar; yok muhalefet ederseniz en azılı düşmanınız kesilirler.

Erdoğan güçlü. Rakipler zayıf, bölünmüş ve iddiasız. Adalet Partisi gibi bir koalisyon hükümetine mahkumiyet söz konusu değil. Fakat her şeye muktedir olmadığı da ortada. AKP rejim değişikliği için özellikle 15 Temmuz sonrası büyük tarihsel fırsatları kaçırmamak niyetinde. AKP ancak böyle olağanüstü bir dönemde bu kadar pervasız olabilecekti, çünkü ülkede toplumsal muhalefet dinamikleri her şeye rağmen güçlü. Ülkenin tarihsel mücadele birikimi, Erdoğan'ın kendi tarihsel hedeflerinin önünde büyük bir engel. Toplumsal muhalefet üzerine tıpkı MC hükümetlerinin gölgesi gibi çökmeyi hedefliyor. Başka çaresi de yok, çünkü toplumun önemli bir kesiminin AKP'ye razı olması neredeyse imkansız.

KÖPRÜYÜ GEÇMEK

AKP köprüyü geçmek zorunda. Bekası buna bağlı. Sıradan bir hükümet değil. Ya bu ağırlıkları taşıyacak sertlikte yoluna devam edecek ya da sert bir düşüş yaşayacak. Orta bir yol olabilmesi mümkün değil. Erdoğan'ın tarihe adını yazdırma hırsı da bu bilançoya eklendiğinde başkanlık rejimi AKP için zorunlu istikamet haline geliyor. Başkanlık rejimi tartışmasının meclise gelebilmesi de ancak MHP'nin ikna edilmesi ile mümkün. Bu milliyetçi otoriter siyasi ittifak, 70'lerden itibaren çok farklı dinamiklere sahip ama başkanlık rejiminin yolunu döşemek üzere yöntemler bir hayli benzer. Şüphesiz bu süreçte çeşitli pazarlıklar dönecek. Bahçeli, kendisine roller biçecek. Kapabileceği en büyük payı kapmaya çalışacak. MHP, tarihsel rolünü bir kez daha ülkenin emekçilerinin ve halklarının tam karşısında yer alarak gerçekleştirmiş olacak MHP bu sefer belki bakanlık koltuğunda değil, muhalefette. Ancak fikirleri bir kez daha iktidarda.

Türkiye’de Sınıf Mücadelesi ve Bir Örnek: OSTİM

Gökçe Şentürk

Türkiye gibi etnik, mezhepsel, siyasi ve bireylerin toplumda kendilerini temsil ettiklerini düşündükleri kimlikler üzerinden bölündüğü ve düşmanlaştırıldığı toplumlarda, hem sağ hem de sol cemahta **birlik tartışmaları** gerçekleştirilir. Sağın, içinde yaşadığımız kapitalist sistemin ayakta kalmasından çıkarı olanların, birlik anlayışı; din ya da milliyetçilik üzerinden doğası gereği çıkar çatışması içinde olan sınıfları uzlaştırmak, “**milli mutabakat**” sağlamak, ezilen sömürülen kesimlerin hayata dolayısıyla da sisteme karşı bilinçli şekilde tanımlayamadıkları öfkelerini siyasi bilince (sınıf bilincine) varmadan dağıtmaktır. Solun, özellikle de diğerinin aksine eşitlikçi bir toplum yaratma iddiasında olan sosyalist solun birlik anlayışı, işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda gelişir, gelişmelidir. Çünkü egemenlerin doğası gereği çıkar çatışması içinde olduğu ve ortak hareket etme zeminlerini din ve milliyetçilikle ortadan kaldırmak istediği kesim de işçilerdir. Böylece varlığını tehdit eden ve sistemin çelişkilerinden dolayı onunla sonu gelmez bir savaşım içinde olan toplumsal olarak en geniş kesimleri bertaraf etmiş olur.

Türkiye’de solun yıllardır içinde olduğu krize, son dönem darbe girişimi ve OHAL ile muhalefete yapılan ağır saldırılar ve Erdoğan’ın toplumu yeniden yapılandırma süreci de eklenince, bu gidişe kimin nasıl dur diyeceği ülkenin geleceğinden endişe duyan kesimlerce dile getiriliyor. **Peki Türkiye’de hiç de azımsanmayacak bir güce sahip olan sosyalistler bu denkleme neresinden dahil oluyor?** Muhafız gazetelerin ve kanalların kapatıldığı, yazarların mesnetsiz iddialarla tutuklandığı, muhafazakâr dönüşümün hızlandırıldığı bugünlerde, sorunun asıl kilitlendiği nokta, tüm bunlar olurken siyasi iktidarın ve Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın bu cüreti ve gücü nereden aldığıdır. Tüm bu yapısal dönüşümleri gerçekleştirip, demokratik haklara saldırı düzenlerken toplumun hiç de azımsanmayacak bir kesimini ikna etmiş olmanız gerekir.

NEDEN VE ISRARLA SINIF MÜCADELESİ?

Tarihsel olarak sağın ikna mekanizmalarında bahsettiğimiz şekilde, bir yenilik yok. Sosyalist solun bu ülkenin emekçi sınıflarını AKP’nin ve sermayenin pençesinden kurtaracak bir gücü var, ama pratiği yok. İdeolojik olarak yanlış kaynaklardan beslenen, geçmişteki yenilgilerinin faturasını Marksizm’e ve sınıf mücadelesine kesen, yerine koyduğu kimlik siyasetiyle de toplumsal çelişkilerin derinleşmesinin önüne geçemeyen bir sol var karşımızda. Oysa sosyalist bir örgütsel yapı olmanın kendisi, suyun akışına yön verme ve sınıf adına ortak toplumsal çıkarlar için mücadele etme iddiası taşır. Kutuplaşmanın ayyuka çıktığı, mecranın sudan kaçtığı (sosyalistlerin sınıf siyasetinden uzaklaştığı) böyle olağanüstü dönemlerde AKP karşıtlığı da yalnızca ne yazık ki yaşam tarzı, laiklik ve cumhuriyet üzerinden tartışılıyor. Ya ne olacaktı diyenleri duyar gibiyim. **Peki, yaşadığımız sorunların temeline AKP yerleştiriliyor madem, o zaman AKP toplumsal desteğini nereden alıyor?** Çeşitli sol kurumlar tarafından farklı nitelendirmeler kullanılsa da herhalde herkesin kabul etmek zorunda olduğu bir gerçek var; en çok sömürdüğü, yoksullukla, asgari ücretle, güvencesiz ve esnek çalışma koşullarıyla terbiye ettiği, kredi borçlarıyla katlanma eşğini yükselttiği emekçilerden. Açıkça söyleyelim, ucuz emek cennetinin ücretli köleleri olan ve her yandan

ANKARA’DA YAKLAŞIK 100 BİN İŞÇİNİN KÜÇÜK ATÖLYELERDE ÇALIŞTIĞI OSTİM ÖSB’DE İŞÇİNİN YOLU GAZETESİYLE SOSYALİST EMEKÇİLER PARTİSİ’NİN GERÇEKLEŞTİRDİĞİ ÇALIŞMA, YAZILAN HER ŞEYİN PRATİKTE NE KADAR KARŞILIĞI OLDUĞUNU GÖSTERİYOR. ÇOĞUNLUKLA SAĞ KÖKENDEN GELEN, KÜÇÜK ATÖLYELERDE AZ SAYIDA İŞÇİ ÇALIŞTIĞI İÇİN SENDİKALILAŞMA İMKANI ÇOK AZ OLAN BİR YER OSTİM. PATRONLA OLAN ÇIKAR ÇATIŞMALARININ DA FARKINDA OLMAMALARI MÜMKÜN DEĞİL, ÇÜNKÜ HER GÜN SÖMÜRÜ ÇARKLARI ARASINDA EZİLİYORLAR. **ÇAY MOLASININ BİLE ELLERİNDEN ALINMAK İSTENDİĞİNİ, KÜÇÜCÜK YAŞTA MÜLTECİ ÇOCUKLARIN 6 GÜN KÖLELİK KOŞULLARINDA ÇALIŞTIRILDIĞINI, KENDİLERİ İKİ VESAIT KULLANARAK İŞE GELİRKEN ATÖLYELERİN ÖNÜNDE LÜKS ARABALARIN YATTIĞINI ÇOK İYİ GÖRÜYÖRLER.**

TÜRKİYE'DE SOLUN YILLARDIR İÇİNDE OLDUĞU KRİZE, SON DÖNEM DARBE GİRİŞİMİ VE OHAL İLE MUHALEFETE YAPILAN AĞIR SALDIRILAR VE ERDOĞAN'IN TOPLUMU YENİDEN YAPILANDIRMA SÜRECİ DE EKLENİNCE, **BU GİDİŞE KİMİN NASIL DUR DİYECEĞİ ÜLKENİN GELECEĞİNDEN ENDİŞE DUYAN KESİMLERCE DİLE GETİRİLİYOR.** PEKİ TÜRKİYE'DE HİÇ DE AZIMSANMAYACAK BİR GÜÇE SAHİP OLAN SOSYALİSTLER BU DENKLEME NERESİNDEN DAHİL OLUYOR? MUHALİF GAZETELERİN VE KANALLARIN KAPATILDIĞI, YAZARLARIN MESNETSİZ İDDİALARLA TUTUKLANDIĞI, MUHAFAZAKÂR DÖNÜŞÜMÜN HIZLANDIRILDIĞI BUGÜNLERDE, **SORUNUN ASIL KİLİTLENDİĞİ NOKTA, TÜM BUNLAR OLURKEN ŞİYASİ İKTİDARIN VE CUMHURBAŞKANI ERDOĞAN'IN BU CÜRETİ VE GÜCÜ NEREDEN ALDIĞIDIR. TÜM BU YAPISAL DÖNÜŞÜMLERİ GERÇEKLEŞTİRİP, DEMOKRATİK HAKLARA SALDIRI DÜZENLERKEN TOPLUMUN HİÇ DE AZIMSANMAYACAK BİR KESİMİNİ İKNA ETMİŞ OLMANIZ GEREKİR.**

AKP'nin propagandasına maruz kalan bu kesimi onun pençesinden kurtarmadan hiçbirimize bir gelecek yok. Erdoğan'ın tam da istediği şekilde bu ülkenin emekçilerini yaşam tarzları üzerinden bölmek, bu doğrultuda gerici vb sıfatlar kullanmak kutuplaşmayı derinleştiren, düğümü körleştiren asıl şey. İşte tam bu noktada düzen dışı bir alternatif sunarak düşmanlık ve nefretten harap olmuş kitleler için birleştirici bir harç olan *sınıf mücadelesi* sadece

Türkiye'de değil tüm Ortadoğu coğrafyasında çok daha yakıcı bir biçimde eksikliğini hissettiriyor... Çünkü bu sadece kendi tutarlılığı içinde kabul edilebilir bir cümle olmaktan çok daha fazlasını ifade ediyor; hangi kimlik, din, mezhep, siyasi görüş sahibi olursa olsun, çelişkiler ülkesinde herkes emeğinin karşılığını alamadığının, kendisi için artık vazgeçmiş olsa bile çocukları için bir gelecek olmadığının farkında. Sosyalist solun hantallığı yüzünden kitlelerin gözünde alternatif olamaması, başka yöntem ve söylemler geliştirilmesi gerektiği yanılmasını yaratıyor. Oysa klasik söylem ve yöntemler layıkıyla yerine getirilmiyor ki yenileri üretilerek çözüme gidilsin. Bu ülkede AKP'nin toplumsal desteğini yok sayarak sadece kendimiz gibi düşünen insanlarla sözde muhalefet üretmek, kendi kazdığımız çukurda kimsenin duymayacağı şekilde bağırımdan başka bir anlam ihtiva etmez. Üstelik de benzer düşüncelerde olan insanlar için bile heyecan uyandırmayan ortalama bir siyaset yapmak, sosyalistlerin düzen siyasetinden kendini ayıran özgün yanlarının da kaybedilmesi anlamına gelir. Zaten yapılan sağ, sosyal demokrat, kimlik siyasetlerinin benzerleri aslını yaşatır. **Başka bir ülkeye adım atmak istiyorsak fiziksel anlamda geriden ileriye doğru attığımız ayağın geçmişten bugüne her merhalesini hesaba katarak hareketi tamamlamak, tamamlarken de kaideyi sağlam seçmek zorundayız. Bu da işçi sınıfı ve onun üretimden gelen gücünden başkası değil.** En azından adımı alırken geçmişe baktığımızda diğer bütün alternatiflerin tüketildiğini, denenmekten vazgeçilen tek yöntemin bu olduğunu görüyoruz. Üstelik de sınıf mücadelesinin yüksek olduğu zamanlarda

solun yol göstericiliğinde bu ülkede yaşanan deneyimler de ortada. Özellikle bugün, işçiler bu kadar 'sessiz, pısrık ve biat etmişken' bu nasıl olacak dendiğini duyar gibiyim?

İŞÇİ SINIFINDAN NE BEKLEMELİ?

Öyle mi gerçekten? Yoksa kendisini çok ilerici gören çevrelerin aslında burnunun ucunu bile görememesi mi var karşımızda? Şu an bile açıp bakılsa OHAL gibi işçi haklarını törpülemek için fırsatlar elde edilen, grevlerin aynı bahaneyle durdurulmak istendiği, sendikali olduğu için işten atılan emekçilerin sayısının her geçen gün arttığı bir dönemde kaç tane grev vardır. Daha geçen sene, metal fırtınayı yaşamadık mı? Ya AKP'nin tekerine çomak sokan unutamadığı Tekel Direnişi. Bunlar en gözle görülenler daha nice direniş ve grev var AKP'li yıllarda. AKP'nin ve patronlarının tepkilerine bakarak dahi çözümün nerede olduğunu görmek mümkün. Sadece laiklik üzerinden yapılan ya da kimlikler üzerinden yapılan söz söyleme sanatını bertaraf etmek, onlar açısından çok kolay. Hem toplumun büyük bir kesiminden umut kesiliyor, hem de zaten muhalif olan kesime bile bir şey vadedilmiyor. Elbette bir işçinin greve çıkması ekonomik talepleri için sesini yükseltmesi, otomatik olarak onu AKP karşıtı yapmaz ya da siyasi bilincini ileri taşımaz. İşte burada devreye sosyalistlerin girmesi gerekir. Ama sadece greve çıkan işçilere desteğe gitmek noktasında değil. Siyasi amacı baştan buradan koymadan; AKP'yi ve sistemi çözecek olan siyasetin sınıf mücadelesiyle geleceğini bilmeden yola çıkılsa da kaybolunur. Evet Türkiye solu kendini ifade ettiği teori içinde tam

DÜZEN DIŞI BİR ALTERNATİF SUNARAK DÜŞMANLIK VE NEFRETEN HARAP OLMUŞ KİTLELER İÇİN BİRLEŞTİRİCİ BİR HARÇ OLAN SINIF MÜCADELESİ SADECE TÜRKİYE'DE DEĞİL TÜM ORTADOĞU COĞRAFYASINDA ÇOK DAHA YAKICI BİR BİÇİMDE EKSİKLİĞİNİ HİSSETTİRİYOR... HANGİ KİMLİK, DİN, MEZHEP, SİYASİ GÖRÜŞ SAHİBİ OLURSA OLSUN, ÇELİŞKİLER ÜLKESİNDE **HERKES EMEĞİNİN KARŞILIĞINI ALAMADIĞININ, KENDİSİ İÇİN ARTIK VAZGEÇMİŞ OLSA BİLE ÇOCUKLARI İÇİN BİR GELECEK OLMADIĞININ FARKINDA.**

olarak kaybolmuş durumda. Oysa örneklerle bakıldığında işçilere kendi hayatlarına dokunan söylemlerle gidildiğinde hangi görüşte olursa olsun, önce dikkati uyanır. Eğer kayda değer bir çalışmayla örgütlü mücadele içine çekilebilirse de işte siyasi bilince o zaman varır ve bunların hiçbiri de zannedildiği gibi aşama aşama değil kırılmayla gerçekleşir. İşte AKP'ye ödün verdirecek ve işçileri de sosyalistler etrafında kenetlendirecek yol buradan geçiyor. Kolay mı? Değil elbette, çünkü kökten bir değişimi hedefliyor. Ama başka çözüm yolu da yok.

NEFES ALDIRACAK BİR ÖRNEK OSTİM

Ankara'da yaklaşık 100 bin işçinin küçük atölyelerde çalıştığı OSTİM OSB'de *İşçinin Yolu* gazetesıyla *Sosyalist Emekçiler Partisi*'nin gerçekleştirdiği çalışma, yukarıda yazılan her şeyin pratikte ne kadar karşılığı olduğunu gösteriyor. Çoğunlukla sağ kökenden gelen, küçük atölyelerde az sayıda işçi çalıştığı için sendikalaşma imkânı çok az olan bir yer OSTİM. Fakat gözlemlenebilecek en önemli noktalardan biri, işçiler kendileriyle ilgili gündemleri neredeyse iş hukuku uzmanı olacak kadar biliyor ilgileniyorlar. Patronla olan çıkar çatışmalarının da farkında olmamaları mümkün değil, çünkü her gün sömürü çarkları arasında eziliyorlar. Çay molasının bile ellerinden alınmak istendiğini, küçücük yaşta mülteci çocukların 6 gün kölelik

koşullarında çalıştırıldığını, kendileri iki vesait kullanarak işe gelirken atölyelerin önünde lüks arabaların yattığını çok iyi görüyorlar. Peki, neyi göremiyorlar? **Göremedikleri değil gösteremediğimiz bir şey var; o da bu ülkede emekçinin hakkını hiçbir çıkar gözetmeksizin savunacak örgütlü bir yapının varlığı.** Bütün konuşmaların düğümlendiği nokta bu: "kim ne zaman hakkımızı verdi ki" diye düşünüyor ve alternatifsizlik yüzünden ülkede hakim kılınan politik kutuplaşmanın hedefi haline geliyorlar. Muhafazakar-laik, Türk-Kürt ayrışmaları siyasi tercihleri domine ediyor.

Oysa sosyalistler olarak işçilere gittiğinizde eğer samimiyetinize inanırlarsa hayatları boyunca uğradıkları haksızlıkları bir bir anlatmaya başlıyorlar. Hatta bir sonraki hafta çalışmayı dört gözle bekliyorlar. Çünkü hayatı boyunca sömürülen ve aşağılanan bu insanlar, derdini anlatabilecekleri bir siyasi muhatapı ilk defa görebiliyor. Rahatlıkla söylenebilir ki sınıf mücadelesi adına yaratılacak bir odak, bir başarı hikâyesi, işçilerde de hayata dair bir umut yaratacaktır.

Her hafta OSTİM'de gördüklerimiz, ülkenin çeşitli yerlerinde patlak veren grevler, bu ülkeden umutlu olmak için yeter. Nasıl ki zincirlerimizi fark etmek için hareket etmemiz gerekiyor, umutlu olmak için de öyle.

Engin Kara

Bir devrimi sansürleyebilir misiniz? Yeterince omurgasızsanız, bir protesto hareketi sırasında penguenleri yayınlayabilirsiniz belki. Ancak siyasi iktidarın tümüyle başka bir sınıfın eline geçişine gözlerinizi kapatıp, kulaklarınızı tıkayabilir misiniz?

Peki, bir devrimin liderlerini tarihten silebilir misiniz? Bir devrimi, liderinden kopartabilir misiniz?

Bu yazıda, Stalinizmin, Ekim Devrimi'nin tarihi üzerindeki böylesi girişimlerini ele alacağız. Bakalım “resmî komünist tarih” bize ne hikayeler anlatmış...

DEVİRİMİN KADERİ, GERÇEKLERİN VE TARİHİN KADERİNİ BELİRLER

Lenin'in 1924'deki ölümünün ardından partinin yönetimine çöken Troyka (Zinovyev-Kamenev-Stalin), çok erken tarihlerde tarihi çarpıtmaya başlar. İlk Troçki ile Lenin arasındaki eskimiş polemikler, yeniden parti basınında yayınlanmaya başlar. Adım adım parti içindeki demokrasiden vazgeçilir. Troçki ve takipçileri önce basında topa tutulur, peşinden parti içindeki ve emekçiler arasındaki faaliyetleri engellenmeye çalışılır. Zaman ilerledikçe hedef alınan kesimlerin çapı giderek genişler. Bir süre sonra Stalin'in eski iktidar ortakları Zinovyev ve Kamenev de hedef gösterilenler listesine girer. 1930'lar boyunca çok büyük rakamlarda parti üyesi suçlanmaya başlar. Düzmece mahkemeler kurulur, yoktan gizli tanıklar var edilir. Yüzbinlerce parti üyesi tutuklanır, sürgüne gönderilir ve hatta idam edilir.

Tüm bunlar devrimin kendi gidişatından bağımsız gerçekleşmez. Dünya devriminin kaderi, Sovyetler Birliği'nin kaderi olur. Sovyetlerin kaderi, gerçeklerin ve tarihin kaderini belirler.

Devrim SSCB sınırları içinde izole oldukça ve dünyanın geri kalanına yayılamadıkça, Sovyet iktidarının zemini alttan alta oyulur. Böylece Stalinizmin hem ideolojik dönüşümlerinin hem de tarih üzerindeki tahrifatlarının gerçekleşmesine imkân tanıyan bir süreç yaşanır. Sovyetler izole kaldıkça, Sovyet sınırları içinde karşı-devrimci dönüşümler güç kazanır. Gün gelir, 1917 Ekim ayaklanmasının kararını alan Merkez Komite ve ayaklanmanın hemen ertesinde kurulan ilk Sovyet hükümetinin üyelerinin çoğunluğu “karşı-devrimci, Alman ajanı” gibi suçlamalara maruz kalır.

Sonuçta ortada Sovyet iktidarından geriye bir şey kalmadığında, tarihi baştan yazmak da mümkün hale gelir. Artık iktidar işçilerin elinde değil, iç içe geçmiş parti ve devlet bürokrasisinin elindedir. Siyasi iktidarın el değiştirmesi, üretim araçları üzerindeki kontrolü de bürokrasinin eline verir. Ve değil midir ki “her çağın egemen fikirleri, o çağın egemen sınıflarının fikirleridir”; SSCB'de de iktidarı ve üretim araçlarını elinde tutan ve bu niteliğiyle yeni bir toplumsal grup olarak tarih sahnesine adım atan “komünist parti bürokrasisi” kendi fikirlerini egemen kılmaya başlar.

Tarih yeniden yazılır, fotoğraflardan kimi simalar buharlaştırılır ve filmler yeniden çekilir. Stalinizm, devrim öncesine ve sonrasına ait ve devrimin görsel belgeleri niteliğindeki az sayıdaki fotoğrafın önemli bir kısmı üzerinden devrimin tarihini karartmaya girişir.

FOTOĞRAFLARDAKİ ÇARPITMALAR

Burada çeşitli fotoğraflarda gerçekleştirilen “istenmeyen kişilerin silinmesi” vakalarını tek tek ele alacağız. İlk Lenin’in en ünlü fotoğraflarından biriyle (**Foto 1**) başlayacağız: **Lenin ahşap bir kürsünün üzerinden meydanı dolduran kalabalığa sesleniyor.**

5 Mayıs 1920’de Sverdlov Meydanı’nda çekilen fotoğrafın orijinalinde, kürsünün Lenin’e göre hemen solunda önde Troçki’yi, onun arkasında ise Kamenev’i görüyoruz. Fotoğrafın sansürlenmiş halinde ise kürsü Lenin’in soluna doğru uzatılmış ve **Troçki ile Kamenev artık görünmez olmuştur.**

Foto 2 ise **Kronştadt’lı denizcilerin eylemlerinden bir görüntüyü** yansıtıyor. Fotoğrafın asıl halinde kitlenin ortasındaki dairenin içinde Bolşevik lider Troçki’yi görüyoruz. Sansürden sonra ise Troçki fotoğraftan “buharlaşıyor”! 1989 tarihli “Yeni Özgür İnsan” dergisinde yayınlanan fotoğrafın bu iki versiyonu arasındaki fark dergi tarafından şöyle anlatılmış: “Resimde Kronstadt bahriyelilerinin ayaklanması olayında Bolşevik liderlerinin onlarla dayanışmasını yansıtan bir resim var. Dairenin içinde **Varşilof ile Troçki** görülüyor. [İkinci fotoğraf] ise aynı resmin Stalin zamanındaki “resmî” resmidir. Troçki resimden kazınmış ve yeri çok belirgin rötüşle kapatılmıştır.”

Yıl 1919. Lenin ve Bolşevik partinin önde gelenleri **Kızıl Meydan’da devrimin ikinci yıldönümü kutlamasında** (**Foto 3**). Kalabalığın arka taraflarında bulunan Lenin, fotoğrafın sansürlü halinde üç yoldaşını kaybediyor: **Troçki, Kamenev ve Khalatov** (bir dönem Sovyetlerin Basın Komiseri olarak görev almıştır) görüntüden yok ediliyor.

Foto 4’te Lenin’in Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi’nin 1898’deki kuruluşundan hemen önce içerisinde yer aldığı **İşçi Sınıfının Kurtuluşu İçin Mücadele Birliği’nin liderlerini** görüyoruz. 1897 yılına ait bu fotoğrafta yer alan yedi simadan biri sonradan siliniyor. Bu defa yok edilen kişi, o dönem mühendislik okumakta olan ve 1929’da Stalin iktidarı tarafından tutuklanan **Alexander Malchenko**.

Beşinci fotoğrafta ise sansür içinde sansür görüyoruz. Önce en sağdaki, sonra en soldaki, en sonunda ise Stalin’in yanındaki sima fotoğraftan siliniyor. Sonuçta ortada ise yalnızca “heybetli Stalin” kalıyor.

AYZENŞTAYN’IN “EKİM” HİKAYESİ

Sovyet sineması denilince akla ilk gelen isim: **Sergey Mihayloviç Eisenstein** (Ayzenştayn). Özellikle 1925 yapımı Potemkin Zırhlısı filmiyle tarihe geçen Ayzenştayn, **devrimin kameramanı olmanın yanı sıra özellikle**

SOVYET İKTİDARINDAN GERİYE BİR ŞEY KALMADIĞINDA, **TARİHİ BAŞTAN YAZMAK** DA MÜMKÜN HALE GELİR. ARTIK İKTİDAR İŞÇİLERİN ELİNDE DEĞİL, İÇ İÇE GEÇMİŞ PARTİ VE DEVLET BÜROKRASİSİNİN ELİNDEDİR. SİYASİ İKTİDARIN EL DEĞİŞTİRMESİ, ÜRETİM ARAÇLARI ÜZERİNDEKİ KONTROLÜ DE BÜROKRASİNİN ELİNE VERİR. VE DEĞİL MİDİR Kİ “**HER ÇAĞIN EGEMEN FİKİRLERİ, O ÇAĞIN EGEMEN SINIFLARININ FİKİRLERİDİR**”; SSCB’DE DE İKTİDARI VE ÜRETİM ARAÇLARINI ELİNDE TUTAN VE BU NİTELİĞİYLE YENİ BİR TOPLUMSAL GRUP OLARAK **TARİH SAHNESİNE ADIM ATAN “KOMÜNİST PARTİ BÜROKRASİSİ” KENDİ FİKİRLERİNİ EGEMEN KILMAYA BAŞLAR.**

FOTO 1

FOTO 2

FOTO 3

FOTO 4

FOTO 5

KENDİSİNİ EGEMEN SINIF OLARAK
ÖRGÜTLEYEN **SOVYETLER BİRLİĞİ**
KOMÜNİST PARTİSİ BÜROKRASİSİ,
DEVİRİMİN EN CANLI HAFIZASINI
OLUŞTURAN GÖRSEL BELGELERİ BİR BİR
KENDİ ÇIKARLARI DOĞRULTUSUNDA ELDEN
GEÇİRİR. KİMİLERİ BUHARLAŞIR, KİMİLERİNE
SÖYLEMEDİĞİ SÖZLER SÖYLETTİRİLİR. TÜM
BUNLAR, SİYASİ İKTİDARIN VE ÜRETİM
ARAÇLARININ YENİ SAHİPLERİNİN LEHİNE
YAŞANIR.

ANCAK TARİH ÜZERİNDEKİ BU
OYNAMALAR, YAŞANMIŞ GERÇEKLERİ
ORTADAN KALDIRMAZ. SADECE,
GEÇMİŞİN İÇİNDEN GELEN VE YARINA
GİTMekte OLAN DEVRİMCİ FAALİYETİN
ÖNÜNE BİR DUVAR DAHA ÖRÜLMÜŞ
OLUR. OYSA AYNI **DEVRİMCİ FAALİYET,**
1917’NİN EKİM’İNDEKİ ZAFERİNE,
YAKLAŞIK 20 YILLIK SABIRLI VE
ENERJİK ÇALIŞMANIN SONUCUNDA,
NİCE DUVARLARI TEKER TEKER
AŞARAK ULAŞMIŞTIR.

bu filmde sanatsal açıdan da devrimci atılımların öncüsü olmuştur.

Ne var ki Ayzenştayn’ın 1927 yılında kameraya aldığı **Ekim: Dünyayı Sarsan On Gün** filmi, Stalinist tarih çarpıtmalarının en bariz örneklerinden biri olmuştur. Stalin, Ayzenştayn’ın Amerikalı sosyalist John Reed’in aynı isimli kitabından uyarladığı bu filmin yeniden montajlanmasını istemiştir. Yeni versiyonda büyük Ekim Devriminin lideri Troçki’nin devrimdeki bütün rolü silinmiştir. Hatta Troçki bizzat Ekim ayaklanmasına karşı çıkan bir Bolşevik Parti Merkez Komitesi üyesi olarak gösterilmiştir. O kadar ki, filmde Lenin’in ayaklanma önerisine karşı çıkan tek komite üyesi Troçki’dir(!).

Sessiz film olan “Ekim” filminde Lenin’in ayaklanma önerisinin 10 Ekim tarihli Merkez Komite toplantısında tartışıldığı sahnelerin üst metinleri aynen şöyledir:

“Troçki [ayaklanmayı] ertelemek için ısrar ediyordu.”

“[Partinin önündeki] seçeneklerden biri Rodzyanko ve yandaşlarının devrimi boğmasını beklemektir. Diğerisi ise ayaklanmayı başlatmaktır. Orta yol yoktu.”

“Tereddüt etmek, kaybetmek demektir.”

“Herkes Lenin’in önerisini destekledi.”

Ne tuhaftır ki, tereddüt etmenin kaybetmek

olduğu bir ortamda, ayaklanmanın en üst düzey kontrolü -ayaklanmayı bizzat örgütleme görevi-, Merkez Komite’nin ayaklanma konusundaki tek tereddütlü üyesine, Troçki’ye verilecekti! (Lenin 1917 Temmuz olaylarından sonra Geçici Hükümet tarafından aranmaya başlamış ve ayaklanma gününe kadar gizlenmek zorunda kalmıştı. Bu nedenle ayaklanmayı fiilen örgütleyen Bolşevik lider, Troçki olmuştur.)

Oysa gerçekte, filmde sergilenen senaryonun aksine Bolşeviklerin 10 Ekim tarihli Merkez Komite toplantısı hiç de herkesin Lenin’in ayaklanma önerisini desteklediği bir havada geçmemişti. Lenin haftalardır Merkez Komite’yi ayaklanma fikrine kazanmaya çalışıyordu ve bu zaferi elde etmesi pek kolay olmadı. Hatta komiteyi bu fikre kazanabilmek için partinin tabanındaki ve yerel örgütlerindeki ayaklanma taraftarı motivasyonu, komitenin gözlerine sokacak şekilde parti içinde harekete geçirmek gerekmişti.

Neticede ise 10 Ekim tarihli merkezi toplantıya katılan 12 komite üyesinden 10’u ayaklanma lehine el kaldırırken, 2’si -Zinovyev ve Kamenev- ayaklanmaya karşı çıkmışlardı. Ancak toplantıya katılmamış olan komite üyeleri Rikov ve Nogin de ayaklanma karşıtıydı, diğer katılmayan üye Milyutin ise açıkça olmasa da ayaklanma aleyhine tavır alıyordu. Yani 15 kişilik Merkez Komite’nin 5 üyesi, 10 Ekim’de, yani ayaklanmadan sadece iki hafta önce ayaklanmaya karşı çıkıyordu. Bu toplantıdan 5 hafta önce ise (Ağustos sonu) Zinovyev’in ayaklanma hazırlıklarına karşı çıktığı makalesi, Stalin’in yönetimindeki yayın organında hiçbir şerh konulmadan kendisine yer buluyordu.

O tarihlerde Lenin “Rus ve dünya devriminin başarısı iki günlük mücadeleye bağlı.” diyordu. Buna rağmen Kamenev ve Zinovyev, Gorkiy’in gazetesine “(20 Ekim’de başlaması öngörülen) Sovyet Kongresinden birkaç gün önce silahlı bir ayaklanma inisiyatifini üzerimize almayı kabul edilemez, proletarya ve devrim için tehlikeli buluyoruz.” şeklinde bir beyanda bulunmuşlardı. Bu, Lenin’in deyimiyle “grev kırıcılık”tı. Ertesi gün Petrograd Sovyeti oturumunda Bolşeviklerin hasımları tarafından sorulan sorulara Bolşevikler adına Troçki “bir tarih saptanmadığı, ama eğer Sovyet tarafından bir tarih saptanmak zorunda kalınırsa işçilerle askerlerin tek bir vücut olarak yürüyeceklerini” ilan eden bir cevap vermişti.

Troçki’nin ayaklanmayı kamufle eden bu cevabını, Kamenev kendisini meşrulaştırmak adına sahiplenmeye çalışmış ve Troçki ile hemfikir olduğunu Sovyet oturumunda dile getirmişti. Ancak bu hamle Lenin tarafından

şöyle cevaplandırılacaktı: “Kamenev’in Petrograd Sovyetinin oturumundaki numarası büyük bir kurnazlık; şu işe bakın ki, Troçki’nin görüşleriyle tümüyle hemfikir olduğunun söylüyor. Fakat Troçki’nin düşmanın önünde söylediklerinden fazlasını söyleyemeyeceğini, buna hakkının olmadığını kavramak o kadar mı zor?... Kamenev’in yaptığı numara tam bir üçkağıttır.”

Görüldüğü üzere Ekim filminin Stalinizm montajlı versiyonunda iddia olunan gerçekler tam bir çarpıtma ve tarihi yeniden yazma hikayesidir. Fotoğraflardan sadece kişileri silmeyi becerebilen Stalin, çok daha üst bir teknik altyapıya sahip olan Ekim filmi üzerinde ise tarihsel görüntüleri yeniden çizdirmiştir!

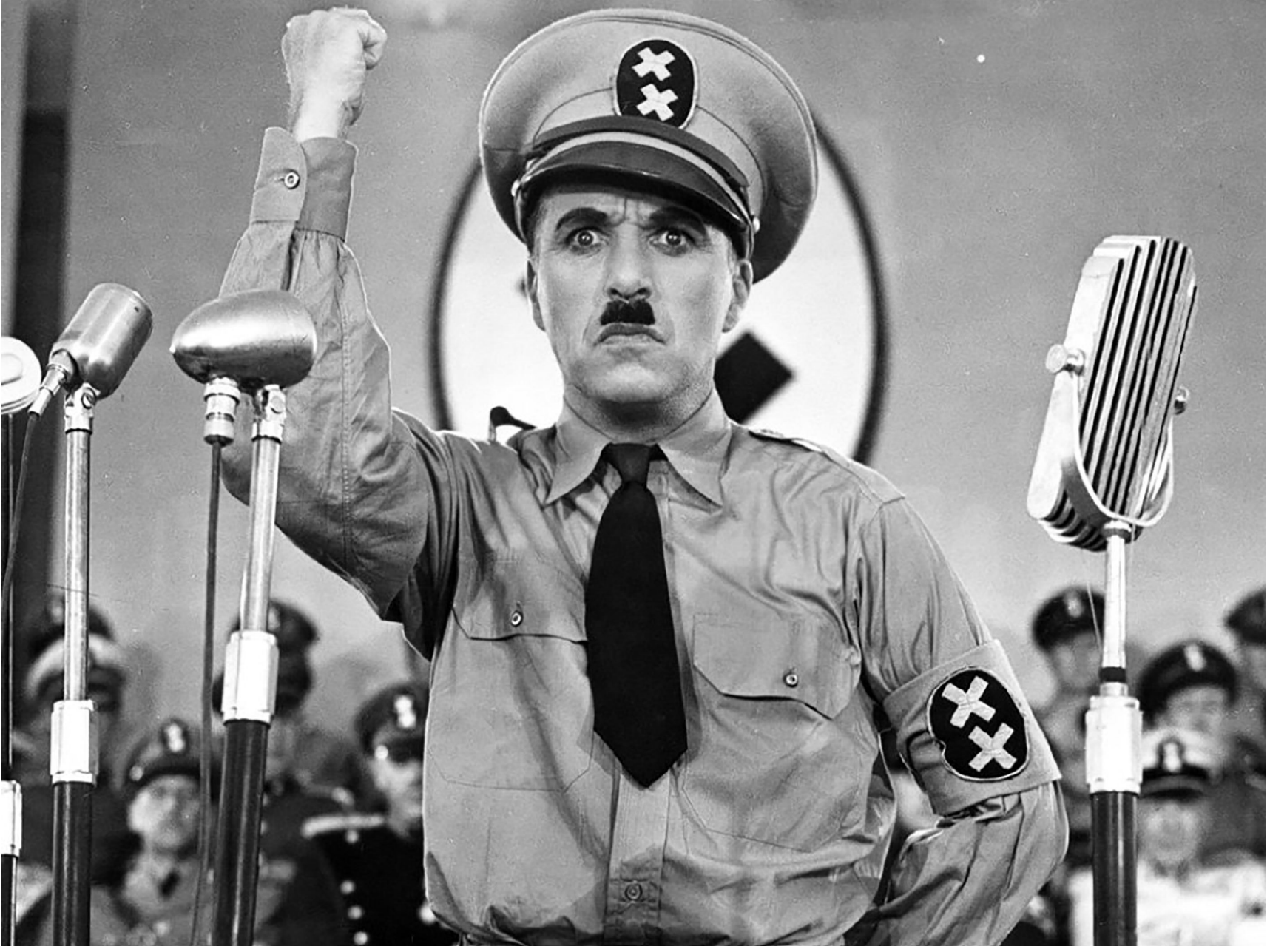
SONUÇ

Kendisini egemen sınıf olarak örgütleyen **Sovyetler Birliği Komünist Partisi bürokrasisi**, devrimin en canlı hafızasını oluşturan görsel belgeleri bir bir kendi çıkarları doğrultusunda elden geçirir. Kimileri buharlaşır, kimilerine söylemediği sözler söylettirilir. Tüm bunlar, siyasi iktidarın ve üretim araçlarının yeni sahiplerinin lehine yaşanır.

Ancak tarih üzerindeki bu oynamalar, yaşanmış gerçekleri ortadan kaldırmaz. Sadece, geçmişin içinden gelen ve yarına gitmekte olan devrimci faaliyetin önüne bir duvar daha örülmüş olur. Oysa aynı devrimci faaliyet, 1917’nin Ekim’indeki zaferine, yaklaşık 20 yıllık sabırlı ve enerjik çalışmanın sonucunda, nice duvarları teker teker aşarak ulaşmıştır.

SSCB’de de fotoğraflardan silinenler, asla pes etmemiş, tamamen gerçek bir tarihi yazmaya devam etmişlerdir. Neredeyse her önemli fotoğraftan yok edilen Troçki, önce Troyka’nın politik ihanetlerine karşı mücadele etmiş, ardından parti ve emekçiler içinde Sol Muhalefet’i inşa etmiş; partiden ihraç edilmesine ve SSCB’den sürülmesine rağmen ısrarlı mücadelesinden vazgeçmemiştir. Nihayet Troçki, Stalin’in dünya devrimi fikrinden tümüyle kopuşu ve dünya devrimine açıktan ihaneti sonucunda Dördüncü Enternasyonal’i inşa ederek, Marks ve Engels’in, Lenin’in enternasyonalist sosyalist çizgisini sürdürmüştür.

Ancak tarih hiçbir zaman ne düz bir çizgide ilerlemiş ne de mücadelenin önüne dümdüz yollar çıkmıştır. Sosyalizm mücadelesi her daim inişli çıkışlı bir görüntü sergilemiş, yoluna çıkan engelleri aşmaya çalıştığı her anda yalpalayanlar, savrulanlar olmuştur; ancak neticede engellerin ve bunlardan doğan çelişkilerin çözüme kavuşturulması sayesinde Ekim Devrimi gibi tarihin -şimdilik- en büyük zaferine imza atmıştır.

DİKTATÖR

Olmak İsteyenlere Naçiz Tavsiyeler!

Emre Güntekin

Charlie Chaplin'in "Büyük Diktatör" (Great Dictator) filmini izleyenler trajedi ile komedi arasındaki ince çizgiye sanatın diliyle tanıklık etmişlerdir. Nazi Almanyası döneminde Yahudi bir berberi canlandıran Charlie Chaplin, aşırı benzerlikten ötürü **Diktatör Hynkel (siz Hitler olarak okuyun)** ile karıştırılır ve kendisini yanlışlıkla diktatörün koltuğunda otururken bulur. Sonrası malumunuz, Hitler'in rasyonel aklın sınırlarıyla izah edilemeyecek politikaları Charlie Chaplin'in keskin mizahı ile adeta alaşağı edilir. Hatta filmin bir kopyası Balkanlarda direnişçi bir grup tarafından çalınır. Nazi askerlerinin film izlemeye gittiği bir sinemada gizlice asıl filmle değiştirilir. Nazi askerleri de filmi kahkahayla izler. Hitler de film üne kavuşunca bir kopyasını ister ve filmi iki kere izler. Fakat sinema tarihinin bu büyük güldürüsü Chaplin'in filmin sonundaki meşhur konuşmasıyla amacının sadece kaba bir güldürü olmadığını gösterir ve dönemin emperyalist barbarlığının yarattığı trajediye dramatik bir eleştiri yöneltir.

Hüsnü Mübarek yardımcılarından birine **“Söyle bakalım, ben mi büyüğüm yoksa Nasır mı büyük”** diye sormuş. Bunun üzerine yardımcısı **“Tabii ki siz büyüksünüz efendim”** demiş.

Mübarek **“Neden büyüğüm”** demiş. Cevap, **“Nasır İsrail’den korkardı siz korkmuyorsunuz o yüzden”** olmuş.

Mübarek yine sormuş **“Söyle bakalım ben mi büyüğüm yoksa Enver Sedat mı büyük.”** Cevap, **“Siz büyüksünüz”** olmuş. **“Neden”** diye sormuş Mübarek. Cevap **“Çünkü Enver Sedat İhvan-ı Müslimin’den korkardı siz korkmuyorsunuz.”**

Hüsnü Mübarek hep **“en büyük sizsiniz efendim”** cevabı karşısında işi ilerletmiş ve **“Söyle bakalım, Ömer mi (Hz. Ömer) büyük ben mi büyüğüm”** Yardımcısı yine **“Siz efendim”** demiş. **“Neden büyüğüm peki?”**

“Çünkü Ömer Allah’tan korkardı, siz korkmuyorsunuz!”

Günümüz dünyası her yerde yeni diktatörler yaratmaya oldukça elverişli bir hale geldi. Dünyada milliyetçilik, göçmen karşıtlığı, Batı dünyasında Müslüman karşıtlığı gibi konular daha fazla tartışılır hale geldi. Kapitalist krizin de etkisiyle içe kapanmacı politikacılar popülaritesini artırıyor. **Amerika’da Trump’ın** başkan seçilmesiyle (Parantez içerisinde belirtelim; Trump belki klasik bir diktatör olmayacak ama Amerika’da düşünce özgürlüğü, farklı kimliklere saygı gibi konuların hoş bir hayale dönüşme ihtimali giderek artıyor.) bunun sadece gelişmekte olan veya gelişmemiş ülkelere özgü bir süreç olmadığı da tescillenmiş oldu.

Charlie Chaplin’le başlamıştık, onun üzerinden devam edelim. Bir diktatör elinde tuttuğu güçlü devlet aygıtı (bu ihtiyaçların en başında geliyor) ile dilediklerini büyük oranda yapabilir. Fakat diktatörün yarattığı dünyayı Chaplin gibi görünmez kılıçlarla yok etmek de oldukça kolaydır (sonuçlarına katlanmayı göze alırsanız!).

Bunun için bugün diktatörlüğü bir meslek olarak tercih edeceklere vereceğimiz ufak tavsiyeler olacaktır. Diktatörlük kavramının tarihi de neredeyse sınıflı toplumların ortaya çıkışı kadar eskidir. Artık ürüne el koyduğunuz anda zaten onu gözü olanların şerrinden korumak için tek seçeneğiniz vardır: **Baskı araçlarını elinizde bulundurmak.** Bir sınıfın diğer bir sınıfın üzerindeki baskısı devlet kavramının doğuşuna yol açmıştır. Devletin gücünün bir kişinin elinde toplanması bu gerçeği değiştirmeyecektir. Bu nedenle diktatör adayları sömürücü sınıfların temsilcisi olduklarını hiçbir zaman unutmamalıdır.

Modern anlamda **tarihin gördüğü ilk diktatör olarak Julius Sezar’ı** örnek verebiliriz. Sezar Roma İmparatorluğu’nun yönetici katmanları içerisinde hızlıca yükselir ve bir gün hayalini kurduğu imparatorluk mertebesine ulaşır. Fakat bu kadarı da yeterli gelmez. MÖ 44 yılında kendisini ömür boyu imparator ilan eder. Fakat bu karar kendisi için hayır getirmez. Yönetici sınıflar hoşnutsuzdur ve en sonunda tarihin en büyük “haini” **Brütüs tarafından bıçaklanarak öldürülür.** Öldürülür çünkü Sezar’ın kendisinden önce deneyimlerinden ders çıkarabileceği dikkat çekici bir diktatörlük örneği bulunmamaktaydı. Sezar’ın ardından tarihe acımasızlığı, işkenceleri, despotluğuyla geçen **Roma İmparatoru Caligula’da** en yakınındaki muhafızlardan biri tarafından öldürülmüştü. Dolayısıyla bir diktatör olarak düşmanınız çoğalacaktır ve onlar size en çok yaklaşabilen insanların arasına sızmayı deneyecektir. Bu nedenle bir diktatör her zaman şüpheli olmalıdır. Etrafınızda daima bir Brütüs’ün olabileceğini unutmayın.

Size paranoyak veya delirdi diyeceklerdir, umursamayın.

Etrafınıza topladığınız insanlar size özel olmalı. Kendi kariyerini sizinkinden çok düşünen, kafası çalışan, yetenekli, ahlaklı, prensip sahibi, adil insanları etrafınızda bulundurmayın. Bunlar yanlış yaptığınızda sizi düzeltmeye kalkışacaklardır veya inanmadığı bir davaya hizmet etme konusunda tereddütler yaşayacaklardır. **Zayıf karakterli, önünüzde kolayca eğilip bükülecek, günahı ve suçları bol olan, zaafı olan insanları kaçırmayın.** Böyle insanlar her zaman için kendi ikballerini sizinkine bağlı göreceklere, siz devrildiğiniz anda sizle beraber devrileceklerini bilecek kadar akıllı olmaları işinizi görür. Bunlara mümkün olduğunca kötü davranın. Size saygı duymaları, körü körüne inanmaları yeterli değil, korkmaları da gerekir. Arap ülkelerinde bu konuda güzel bir fıkra vardır:

“Hüsnü Mübarek yardımcılarından birine ‘Söyle bakalım, ben mi büyüğüm yoksa Nasır mı büyük’ diye sormuş. Bunun üzerine yardımcısı ‘Tabii ki siz büyüksünüz efendim’ demiş.

Mübarek ‘Neden büyüğüm’ demiş. Cevap, ‘Nasır İsrail’den korkardı siz korkmuyorsunuz o yüzden’ olmuş.

Mübarek yine sormuş ‘Söyle bakalım ben mi büyüğüm yoksa Enver Sedat mı büyük.’ Cevap, ‘Siz büyüksünüz’ olmuş. ‘Neden’ diye sormuş Mübarek. Cevap ‘Çünkü Enver Sedat İhvan-ı Müslimin’den korkardı siz korkmuyorsunuz.’

Hüsnü Mübarek hep ‘en büyük sizsiniz efendim’ cevabı karşısında işi ilerletmiş ve ‘Söyle bakalım, Ömer mi (Hz. Ömer) büyük ben mi büyüğüm.’ Yardımcısı yine ‘Siz efendim’ demiş. ‘Neden büyüğüm peki?’

‘Çünkü Ömer Allah’tan korkardı, siz korkmuyorsunuz!’”

Unutmayın binlerce yıl boyunca insanların taptığı putları yapan yine insanlardır. Tevfik Fikret’in deyimiyle *“Beşerin böyle dalâletleri var. Putunu kendi yapar, kendi tapar...”*

Kültünüzü pekiştirmek için kendinize bir sıfat bulmanız şart. Sürekli ismiyle anılan bir diktatör kazanmak istediğiniz o insanüstü mertebeye zarar verecektir. Kendinize **führer, duçe, il caudillo, başbuğ, reis gibi sıfatlardan** birini seçebilirsiniz. Veya sıfat tamlaması da bulabilirsiniz: **asrın lideri, dünya lideri, halkımızın babası vs...** Tabi bu sıfatları kazanabilmeniz için bir iki sansasyonel icraatınızın olması gerekir.

Size put gibi tapabilmeleri için ömrünüzün sonuna kadar o koltukta kalacağınıza inanmış olmaları gerekmektedir. Bunun için siz gittiğinizde taraftarlarınızın, halkınızın başına

ne gibi felaketler geleceğini alttan alttan verin. **Kaos, kriz, iç savaş vs.** Durum öyle bir hale gelsin ki özellikle eskiyi bilmeyen yeni kuşaklar dünyanın sizinle başladığına ve sizinle de sona ereceğine kanaat getirsin. Buna kendinizi de inandırmayı sakın ha unutmayın. “Yaklaşık 30 yıl boyunca **Mısır**’a hükmeden **Mübarek**’in canını almak için bir gün Azrail yanına gelir. Kalk Hüsnü, halkınla vedalaş der. Hüsnü Mübarek de ‘Nereye gidiyorlar ki?’ diye sorar.” Bu size deneyimli bir diktatörden hayat dersi olsun.

En yakınınızda ayrıca kirli işlerinizi çözebilecek yetenekte birinin olması şarttır. Bununla ilgili de yine bir Mübarek fıkrası aktaralım: Barack Obama başkanlık seçimlerinden önce Mübarek’in her seçim yüzde 90’ın üzerinde oyla seçildiğine bakarak yardım istemiş. O da istihbarat şefi **Ömer Süleyman**’ı seçim kampanyasına yardım için Amerika’ya göndermiş. Kampanyada yüzde 90 seçim zaferi çıkmış; ama Obama değil Mübarek’miş başkan seçilen. Ömer Süleyman 1993 yılında istihbaratın başına getirilmişti ve Mübarek devrilene kadar ona sadık bir işkenceci olarak görevine devam etmişti. Rejimin birçok kirli işi ondan soruluyordu. 2012 yılında artık Mübarek’in iktidarda kalamayacağını

anlayınca onu kibarca tahttan vazgeçmesi konusunda ikna ederek yangının büyümesini engelleme konusunda önemli bir görev üstlenmişti. Yani sözün kısası bu tarz bir sağ kolunuz mutlaka olmalı. İktidarda kaldığınız sürece o sizin en değerli hizmetkârınız olacaktır, ama olur da tebaanız yeter derse ayağınızın altındaki tabureyi onun tekmeleyeceğini de unutmayın.

Geçmiş diktatörlerin deneyimleri sizin için bulunmaz nimettir. Mesela **Hitler**’in şu sözüne kulak verin: “*Diktatör bisiklete binen adama benzer. Durursa devrilir.*” Bu söz önemli, çünkü dönüşü olmayan bir yola girdiğinizi unutmayın. Sıradan bir politikacı iktidardan düştüğü zaman arkasından en fazla beddua edilir. Türkiye’den biliyoruz: **Süleyman Demirel, Necmettin Erbakan gibi sağcı isimler** geçmişteki bütün saldırganlıklarına rağmen bugün hatırlandığında insanlar üzerinde fazla durmayacaktır. Sizin için ise iktidardan düşmekle uçurumdan aşağı atlamak arasında çok küçük bir fark vardır. İktidardayken yaptıklarınız iktidarınız sonrasına size yapılacakların bir teminatı olacaktır.

Bu nedenle bir diktatör olarak sürekli saldırmak

zorundasınız. Sebep aramaksızın düşman yaratın ve o düşmanı yok edin. Bu bir gazete olur, gazeteci olur, şirket olur, politikacı olur, etnik veya mezhepsel bir kimlik olur, dış ülke olur... **Düşmansız diktatör olmaz.**

Ancak en büyük düşmanınızın muhalifleriniz olduğunu unutmayın. İktidara geldiğiniz anda size ilerde sorun çıkarabilecek bütün muhaliflerinizi ortadan kaldırmanız gerek. Ama bunu sırayla yapmanız gelebilecek tepkiyi azaltır. Birini tam olarak ortadan kaldırırsa kadar diğer muhaliflerin güvende olduğu izlenimini yaratın, hatta mümkünse onları saflarınıza kazanın. Mesela **Saddam**’ın zamanında kendisiyle işbirliğine teşne olan **Irak Komünist Partisi**’yle, **İran**’da **mollaların TUDEH**’le geçici işbirliği yaptığını ve diğer muhalifleri ortadan kaldırınca bu sefer bu partileri ortadan kaldırdığını aklınıza getirin. Basını susturun ve sadece sizin doğrularınızı yazacak çizecek basına müsaade edin. İnsan haklarından

nefret edin. Her fırsatta ülkenizin hiç olmadığı kadar özgür olduğunu vurgulayın. Ülkenizin adaletini övün, bütün hakimler savcılar karşınızda düğmesiz cüppeleriyle önlerini iliklemeye çalışacak kadar size ait olsalar bile! Polis ve asker tam

olarak kontrolünüz altında bulunmalı ki, başkaldırının başını ezebilirsiniz. Toplumda korku yaratamadığınız takdirde diktatörlükten yol yakinken vazgeçin. Toplumu korku içinde tutabilmenin yolu onu sürekli bir tehlikeyle karşı karşıya olduğu hissine mahkum etmektedir. Sürekli bir tehditle karşı karşıya olduğunuzu ilan ederek, **OHAL ilan edebilirsiniz.** Gerekirse bu OHAL’i Mısır’daki gibi 30 yıl sürdürmekten çekinmeyin. Size ait bir polis-asker-adalet mekanizması ve susturulmuş bir basın ve muhalefetle sonsuza kadar olmasa bile uzunca bir süre diktatörlüğün keyfini çıkarabilirsiniz.

Fakat bu kadarı da yeterli değil. Polisler, askerler, hakimler, savcılar gün gelecek ve size de cephe alabilecektir. O zaman bütün süngünüz düşecektir. Bunun önüne geçebilmek için bunların dışında kendi çeteleriniz, vur deyince vuracak sürüleriniz olmalı. Yeri gelecek düşmanlarınıza karşı onları evde zor tutacaksınız. Bunlar sokağa çıkma palayla, silahla, kaba kuvvetle karşılayıp her türlü vahşete imza atabilecek kadar size bağlı olmalı. **Nazilerin SS’leri, Mussolini’nin Kara Gömleklileri, Franco’nun Falanjistleri, ABD’deki Klu Klux Klan gibi çeteler sizin**

DİKTATÖRLÜK KAVRAMININ TARİHİ DE NEREDEYSE SINIFLI TOPLUMLARIN ORTAYA ÇIKIŞI KADAR ESKİDİR. ARTIK ÜRÜNE EL KOYDUĞUNUZ ANDA ZATEN ONU GÖZÜ OLANLARIN ŞERRİNDEN KORUMAK İÇİN TEK SEÇENEĞİNİZ VARDIR: BASKI ARAÇLARINI ELİNİZDE BULUNDURMAK. BİR SINIFIN DİĞER BİR SINIFIN ÜZERİNDEKİ BASKISI DEVLET KAVRAMININ DOĞUŞUNA YOL AÇMIŞTIR. DEVLETİN GÜCÜNÜN BİR KİŞİNİN ELİNDE TOPLANMASI BU GERÇEĞİ DEĞİŞTİRMEYECEKTİR. BU NEDENLE DİKTATÖR ADAYLARI SÖMÜRÜCÜ SINIFLARIN TEMSİLCİSİ OLDUKLARINI HİÇBİR ZAMAN UNUTMAMALIDIRLAR.

teminatınızdır. Bunları bir arada tutabilmek için milliyetçilik ya da dini kullanabilirsiniz. Bu kitleye sürekli yaratmak istediğiniz imparatorluktan bahsedin, ulusal sınırlarınızın ötesinde hedefler koyun. Buna inanıp, buna engel olmak isteyen düşmanlarınıza bileneceklerdir.

Kişisel hayatınız için ufak bir tavsiye: İktidarınız boyunca devletin maddi kaynaklarını kendiniz ve aileniz için söğüşlemekten çekinmeyin. Kendinize ufak bir servet yaratın. Sizin **70 milyar dolar serveti olan Hüsnü Mübarek**’ten neyiniz eksik!

SON SÖZ...

Sömürü düzeni aklın sınırlarını zorlayan yeni bir aşırılık çağına kapı aralamış görünüyor. Açık bir diktatörlüğe doğru koşar adım gitmenin acı deneyimlerini her gün yaşıyoruz. Belki bugün insanlık olarak bir kez daha yeniliyoruz. Fakat yazıda bol bol örnek verdiğimiz Mübarek’in yaşadığı deneyimi diktatör adayları unutmamalı. 1959’da Che Guevara ile birlikte Batista diktatörlüğünü bitiren Castro’nun bir sözüyle noktayı koyalım: “*Biz yenilsek kalker yine deneriz, ama diktatörler yenilirse sonları olur.*”

Milliyetçilik ve Ekonomik Yaşam-1

Lev Troçki, 1934

(Çeviri: Anıl Ersoy)

İtalyan faşizmi ulusal “kutsal egoizm”in tek yaratıcı faktör olduğunu ilan etmiştir. Alman faşizmi, insanlık tarihini ulusal tarihe indirgedikten sonra, ulusu ırka, ırkı ise kana indirgemeye devam etmiştir. Dahası, politik olarak faşizme karşı ayaklanmamış, ya da boyun eğmiş ülkelerde ekonomik problemler giderek ulusal bir çerçeveye sığdırılmaya çalışılmaktadır. Hepsinin bayraklarına “otokrazi” kelimesini yazmaya cesaretleri yoktur. Ancak her yerde politika, ulusal yaşamı dünya ekonomisinden olabildiğince sıkıca tecrit etmeye yönlendirilmektedir. Daha yirmi yıl önce tüm okul kitapları, zenginlik ve kültür üretiminin yegane faktörünün, insanoğlunun doğal ve tarihsel gelişim durumuna bağlı olan tüm dünyadaki iş bölümü olduğunu söylüyordu. Şimdiyse ülkeler arası mübadelenin tüm talihsizliklerin ve tehlikelerin kaynağı olduğunu söylüyorlar. Yurdumuza, ulusal ocağımıza dönelim! Şimdi sadece Japonya’nın “otokrazisini” yıkan Amiral Perry’nin hatasını değil, aynı zamanda Christopher Kolomb’un bundan çok daha büyük, insan kültürünü ölçsüzce genişletme hatasını düzeltmemiz gerekiyor.

Mussolini ve Hitler tarafından keşfedilen ulusun ebedi değerleri, şimdi de 19. yüzyılın sahte değerlerine karşı bir savaş veriyor; demokrasi ve sosyalizme karşı. Yine karşımıza, eski kitaplarla uzlaşmaz bir şekilde gelişen ve daha da kötüsü reddedilemez tarihsel gerçekler çıkıyor. Sadece katı bir cahillik ulus ile liberal demokrasi arasında bir tezatlık çizebilir. Doğrusunu isterseniz, modern tarihteki tüm bağımsızlık hareketleri, Hollanda’nın bağımsızlık savaşından tutun, hep ulusal ve demokratik bir karaktere sahipti. Ezilen ve parçalanmış ulusların uyanışı, hem birleşme hem de yabancı boyunduruğundan kurtulmak için verdikleri mücadeleler, siyasi özgürlük mücadelesi olmadan mümkün olamazdı. Fransız ulusu, 18. yüzyılın sonunda demokratik devrimin şiddeti ve fırtınasıyla pekişmişti. İtalyan ve Alman ulusları 19. yüzyıldaki bir dizi savaş ve devrim sonucunda ortaya çıkmıştı. İlk özgürlük deneyimini 18. yüzyıldaki ayaklanma ile yaşayan Amerikan ulusunun güçlü gelişimi en sonunda Kuzey’in Güney’i İç Savaş’ta yenmesiyle güvence altına alınmıştı. Ne Mussolini ne de Hitler ulusun kaşifi değildir. Modern anlamıyla ya da daha doğrusu burjuva anlamıyla yurtseverlik, 19. yüzyılın bir ürünüdür. Fransız halkının ulusal bilinci belki de en muhafazakar ve en istikrarlı olanıdır; ve bugüne kadar hep demokratik gelenekten beslenmiştir.

DÜNYA EKONOMİSİNİN BÜYÜMESİ

Ancak Ortaçağ tikelciliğini deviren insanoğlunun ekonomik gelişimi ulusal sınırlar içerisine sığmamıştır. Dünya ekonomik mübadelesi ulusal ekonomilerin oluşumuna paralel olarak büyümüştür. Bu gelişim eğilimi (gelişmiş ülkeler için her anlamda) ifadesini, ağırlık merkezini ulusal pazardan yabancı pazarlara kaydırmakta bulmuştur. 19. yüzyılda ulusun kaderi ekonomik hayatına sınıksız bağlıydı; ama bu yüzyılın en

temel eğilimi ulus ile ekonomik hayat arasında büyüyen çelişkidir.

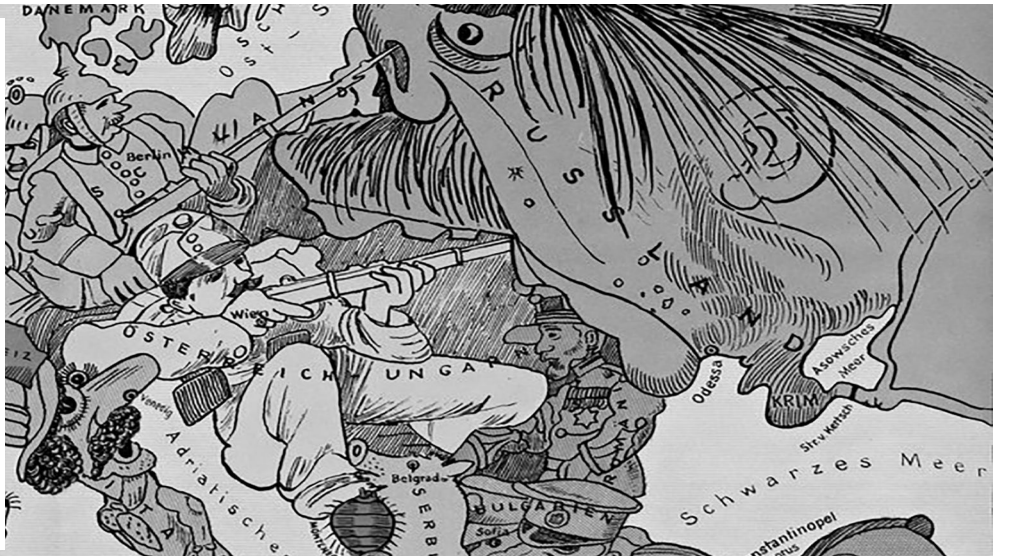
Alman kapitalizminin gelişimi oldukça dinamik bir karaktere sahiptir. 19. yüzyılın ortasında Alman halkı kendini bir kaç düzine feodal derebeyinin kafeslerine sıkışmış gibi hissediyordu. Alman İmparatorluğu’nun kuruluşundan sonra, 40 yıldan az bir sürede Alman endüstrisi ulusal sınırlar çerçevesine sığamıyordu. Birinci Dünya Savaşı’nın temel sebeplerinden biri Alman sermayesinin daha geniş bir arenaya adım atma çabasıydı. Hitler 1914-1918 yılları arasında onbaşı olarak savaştığında bunu Alman halkını birleştirmek için değil, “Avrupa’yı dizayn etme” ünlü formülasyonu ile ifade edilen uluslar üstü emperyalist bir program adına yapıyordu. Alman militarizminin egemenliği altında birleşen Avrupa, daha büyük bir planın tohumlarının atıldığı bir yer haline gelmişti, tüm dünya topraklarının bölüşülmesi.

Ama Almanya bir istisna değildi. Her ulusal kapitalist ekonominin sahip olduğu eğilimleri daha yoğun ve agresif bir şekilde dışa vurmuştu sadece. Bu eğilimlerin çatışmasının sonucu savaş oldu. Savaş, tarihteki her muazzam altüst oluş gibi, bir çok tarihsel sorunu kışkırtmış ve Avrupa’nın daha geri bölgelerinde (Çarlık Rusya’sı ve Avusturya-Macaristan) ulusal devrimler yapma dürtüsünü harekete geçirmiştir. Ama bunlar çoktan bitmiş bir çağın geç kalmış yankılarıydı. Temelde savaş emperyalist bir karaktere sahipti. Savaş, ölümcül ve barbar yöntemlerle, ilerleyen tarihsel gelişimin yarattığı bir problemi çözmeye çalışmıştı; dünya çapındaki iş bölümü tarafından hazırlanmış bir arenada ekonomik hayatı düzenleme problemini.

ÇÖZÜM YOK

Söylemeye gerek yok, savaş bu problemi çözemedi. Aksine,

Alman kapitalizminin gelişimi oldukça dinamik bir karaktere sahiptir. 19. yüzyılın ortasında Alman halkı kendini bir kaç düzine feodal derebeyinin kafeslerine sıkışmış gibi hissediyordu. Alman İmparatorluğu’nun kuruluşundan sonra, 40 yıldan az bir sürede Alman endüstrisi ulusal sınırlar çerçevesine sığamıyordu. Birinci Dünya Savaşı’nın temel sebeplerinden biri Alman sermayesinin daha geniş bir arenaya adım atma çabasıydı. Hitler 1914-1918 yılları arasında onbaşı olarak savaştığında bunu Alman halkını birleştirmek için değil, “Avrupa’yı dizayn etme” ünlü formülasyonu ile ifade edilen uluslar üstü emperyalist bir program adına yapıyordu. Alman militarizminin egemenliği altında birleşen Avrupa, daha büyük bir planın tohumlarının atıldığı bir yer haline gelmişti, tüm dünya topraklarının bölüşülmesi.

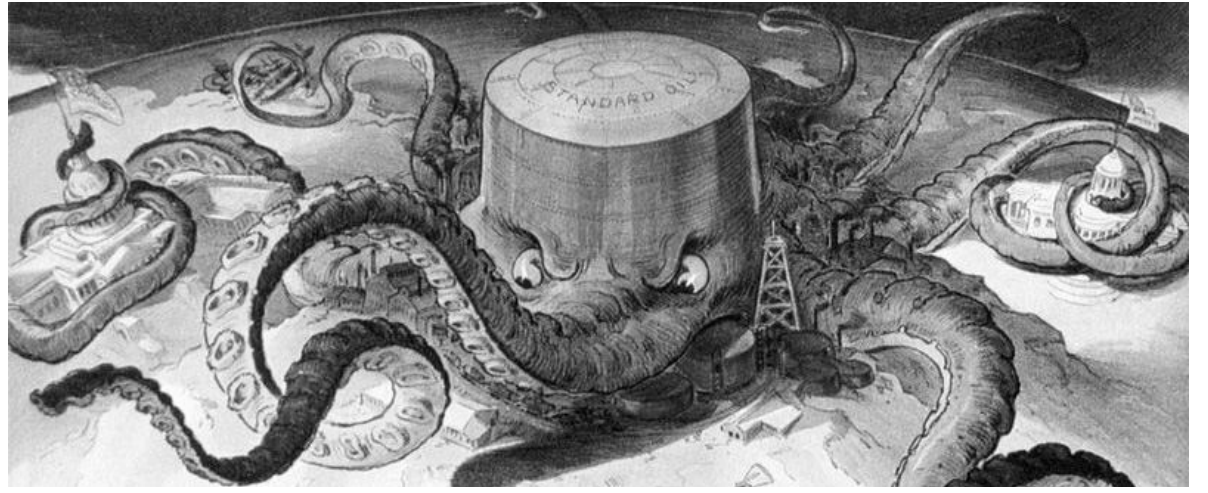

Avrupa'yı daha da çok atomize etti. Avrupa ve Amerika'nın karşılıklı bağıllığını derinleştirdiği ölçüde aralarındaki düşmanlığı da derinleştirdi. Sömürge ülkelerinin bağımsız gelişimine hız verdi ve aynı zamanda metropol merkezlerinin sömürge pazarlarına olan bağımlılığını da keskinleştirdi. Savaşın bir sonucu olarak, geçmişteki tüm uzlaşmazlıklar daha da ağırlaştı. Savaşın ilk yıllarında, Avrupa, Amerika tarafından desteklenir ve yıkıma uğramış ekonomisini baştan aşağı onarmaya çalışırken, bu durum görmezden gelinebilirdi. Ancak üretici güçleri yenilemek, kaçınılmaz olarak savaşa sebep olan tüm kötülükleri tekrar harekete geçirmek anlamına geliyordu. İçinde geçmişin bütün kapitalist krizlerini birleştiren şimdiki kriz, herşeyden önce ulusal ekonomik yaşamın krizine işaret ediyor.

Milletler Cemiyeti savaşın çözümsüz bıraktığı görevi militarist bir dil yerine diplomatik bir dil kullanarak çözmeye çalıştı. Ludendorff kılıcıyla Avrupa'yı birleştiremeyince, Briand "Avrupa Birleşik Devletleri"ni tatlı bir diplomatik dille kurmaya çalıştı. Ancak bitmez tükenmez siyasi, ekonomik, finansal, gümrük ve mali konferansların başarabildiği tek şey, yönetici sınıfların çağımızın ertelenemez ve acil görevi karşısındaki iflasını ortaya çıkarmak oldu.

Teorik olarak bu görev şu şekilde formüle edilebilir: Avrupa'nın iktisadi bütünlüğü garanti altına alınırken aynı zamanda orada yaşayan insanların kültürel gelişiminin bağımsızlığı nasıl korunabilir? Birleşik bir Avrupa eş güdümlü dünya ekonomisi içerisine nasıl katılabilir? Bu sorunun cevabına ulusu ilahlaştırmakla değil, aksine üretici güçleri ulus devletlerin prangalarından tamamen kurtarmakta ulaşılabilir. Ancak askeri ve diplomatik yöntemlerin iflasından demoralize olmuş Avrupa'nın yönetici sınıfları bu göreve tam tersinden yaklaşmakta; ekonomiyi zorla miadı dolmuş ulus devletlere tabi kılmaya çalışmaktadırlar. Procrustes'un yatağı efsanesi, büyük ölçekte, yeniden yaratılmaya çalışılıyor¹. Yöneticiler modern teknolojiye yer açmak yerine, ekonominin son yaşayan parçalarını da lime lime etmekte.

Mussolini, son program konuşmasında "ekonomik liberalizmin" yani serbest rekabetin hükümdarlığının ölümünü selamlamıştı. Bu

fikrin kendisi yeni değil. Tröstlerin, kartellerin ve konsorsiyumların çağı çoktandır özgür rekabeti yerinden etmişti. Ama tröstler, liberal kapitalizmin kuruluşlarıyla karşılaştırıldığında ulusal piyasalarla sınırlandırılmayı asla kabul etmezler. Tekeller rekabeti bir çırpıda yutarken dünya ekonomisi ulusal pazarları kendine tabi kıldı. Ekonomik liberalizm ve ekonomik ulusalcılık aynı anda miadını doldurdu. Milliyetçiliğin cesedinden gelen virüsle ekonomik hayatı aşlamak faşizm isimli kan zehirlenmesine yol açtı.

İnsanoğlu tarihsel yükselişinde en az emek harcayarak en çok ürüne ulaşma isteğiyle harekete geçirildi. Kültürel gelişimin bu maddi temeli aynı zamanda sosyal rejimlere ve siyasi programlara biçtiğimiz değerlerin en önemli kriterlerinden biridir. Mekanik alanında yerçekimi kanunu neyse, toplum alanında emeğin üretkenliği de aynı öneme sahiptir. Sosyal işlevlerin kaybolması, köleciliğin yamyamlık, serfliğin kölecilik, ücretli emeğin serfliği yenmesini sağlayan bu acımasız yasanın bir tezahüründen başka bir şey değildir. Emeğin üretkenliği yasası düz bir çizgi halinde değil de çelişkili bir şekilde ilerler; atılım ve geri çekilmeler, sıçramalar ve zig-zaglarla, "yasa"nın coğrafi, antropolojik ve spesifik sapmalarının üstesinden gelerek yolunu bulur.

19. yüzyılda en büyük emek üretkenliği mücadelesi genelde serbest rekabet biçimini almıştır, bu da kapitalist ekonominin dinamik dengesini konjonktürel dalgalanmalar boyunca korumasını sağlamıştır. Ancak tam olarak da ilerleyen rolünden dolayı rekabet, tröst ve

19. YÜZYILDA EN BÜYÜK EMEK ÜRETKENLİĞİ MÜCADELESİ GENELDE SERBEST REKABET BİÇİMİNİ ALMIŞTIR, BU DA KAPİTALİST EKONOMİNİN DİNAMİK DENGESİNİ KONJONKTÜREL DALGALANMALAR BOYUNCA KORUMASINI SAĞLAMISHTIR. ANCAK TAM OLARAK DA İLERLEYEN ROLÜNDEN DOLAYI REKABET, TRÖST VE KONSORSİYUMLARIN CANAVARCA TOPLAŞMASINA VE SONUÇ OLARAK EKONOMİK VE SOSYAL ÇATIŞMALARIN DA TEK BİR YERDE YOĞUNLAŞMASINA SEBEP OLMUŞTUR. SERBEST REKABET, CİVCİV DEĞİL DE TİMSAH YUMURTLAMIŞ BİR TAVUK GİBİDİR. TABİİ Kİ KENDİ YAVRUSUNU KONTROL EDEMEECEKTİR!

konsorsiyumların canavarca toplaşmasına ve sonuç olarak ekonomik ve sosyal çatışmaların da tek bir yerde yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Serbest rekabet, civciv değil de timsah yumurtlamış bir tavuk gibidir. Tabii ki kendi yavrusunu kontrol edemeyecektir!

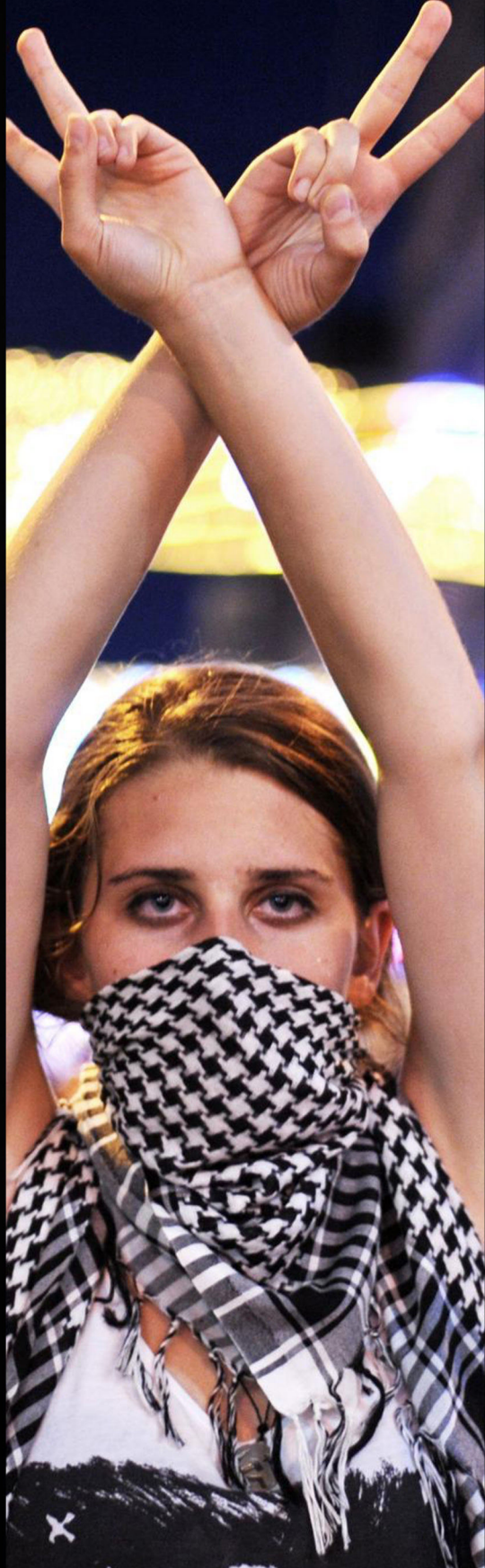
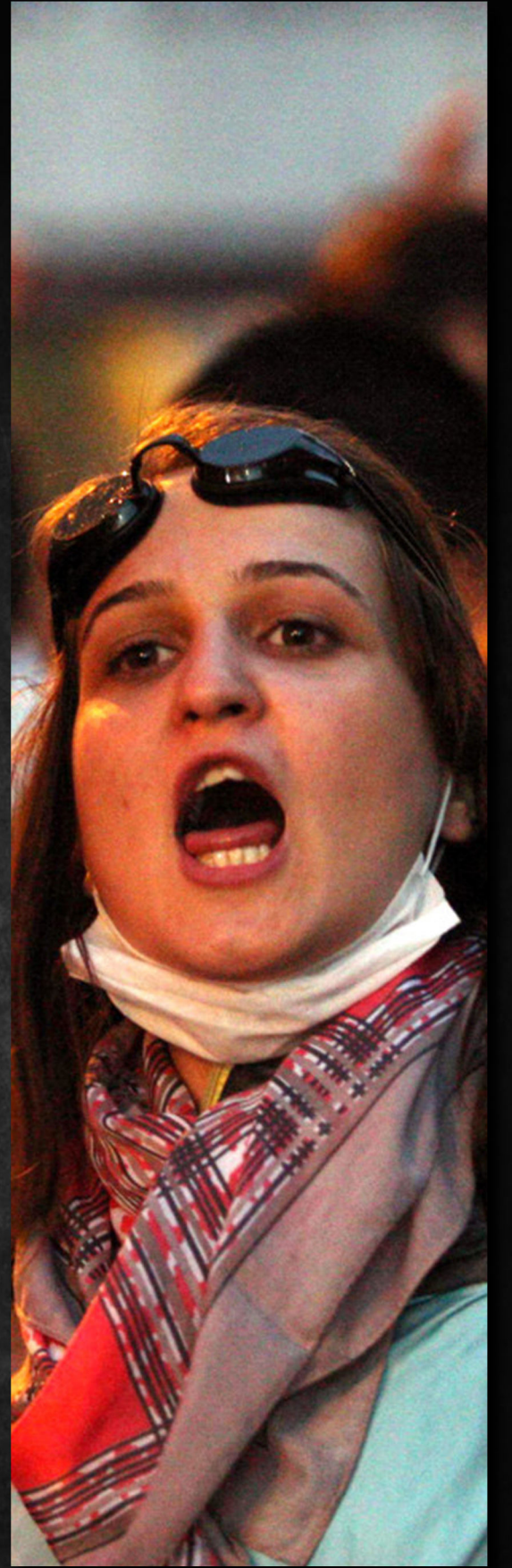
Ekonomik liberalizm ömrünü çoktan tamamladı... Gökdelen tröstlerinin insan ihtiyaçlarını karşılaması için yeni yöntemler bulunmalıdır. Toplumun ve ekonominin yapısında radikal değişiklikler yapılmalıdır. Ama yeni yöntemler eski alışkanlıklarla, hatta daha da önemlisi eski çıkarlarla karşı karşıya gelmektedir. Emeğin üretkenliği yasası kendi diktiği bariyerlere kasılarak çarpmaktadır. Modern ekonomik sistemin görkemli krizlerinin temelinde bu yatmaktadır.

¹ Yunan mitolojisine göre Procrustes, misafirlerini, kendi özel yatağının ölçülerine uygun hale getirmek için bacaklarını kesip boyunu kısaltmakta; kısa gelen kısımları ise mengene ile germektedir.

OKU OKUT ABONE OL

Dergimize Nasıl Ulaşabilirsiniz?

Ankara: İlhan İlhan Kitabevi (Karanfil Sk. 30/3 Kızılay) Dost Kitabevi (Karanfil Sk. No: 11 Kızılay) İstanbul: Mephisto Kitabevi - Taksim Şube (İstiklal Cd. No: 125) Mephisto Kitabevi - Beşiktaş Şube (Köyü Cd. No: 15) Mephisto Kitabevi - Kadıköy Şube (Muvakkithane Cd. No: 5)	Antalya: 0506 331 96 40 Denizli: 0505 835 47 80 İzmir: Yakın Kitabevi (Kıbrıs Şehitleri Cd. 104/A Alsancak) Samsun: Tutunamayanlar Kitabevi (Süleymaniye Cd. İlkadım) Trabzon: Ra Kitabevi (Uzun Sk. Saray Çarşısı No: 5)

**SARAYLAR SALTANATLAR
ÇÖKER
KAN SUSAR BİRGÜN
ZULÜM BİTER.
MENEKŞELERDE AÇILIR
ÜSTÜMÜZDE
LEYLAKLARDA GÜLER.
BUGÜNLERDEN GERİYE,
BİR YARINA GİDENLER KALIR
BİR DE YARINLAR İÇİN
DİRENENLER...
(ADNAN YÜCEL, YERYÜZÜ
AŞKIN YÜZÜ OLUNCAYA DEK)**

